

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Факультет історії, політології та міжнародних відносин
кафедра міжнародних відносин та суспільних комунікацій

ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

студентка 6 курсу, 604 групи

Турейчук Дар'я Андріївна

Керівник:

кандидат історичних наук,

доцент Карпо В. Л.

До захисту допущено

на засіданні кафедри

протокол № _____ від _____ 2023 р.

Зав. кафедрою _____ проф. Макар В.Ю.

Чернівці – 2023

Анотація

У кваліфікаційній роботі проаналізовано концепцію та сутність Вишеградської Четвірки, розглянуті основні завдання та цілі цієї групи, а також розкрито історію її створення. Висвітлено причини, передумови та фактори, що призвели до ліквідації комуністичних режимів у країнах-учасниках В4, а також різні підходи до встановлення демократичних режимів в цих країнах. Визначено етапи формування багатосторонніх та двосторонніх відносин між Вишеградською групою та Україною. У роботі також висвітлено перспективи розвитку відносин з Україною, а також виявлено можливі виклики та шляхи їх подолання.

Ключові слова: Вишеградська Група, Східне Партнерство, повалення комунізму, російсько-українська війна, євроінтеграція, демократичні реформи.

Summary

The qualification work analysed the concept and essence of the Visegrad Four, considered the main tasks and goals of this group, and revealed the history of its liquidation. The reasons, prerequisites, and factors that led to the rise of communist regimes in the B4 participating countries, as well as different approaches to establishing democratic regimes in these countries, are highlighted. The stages of the formation of multilateral and bilateral relations between the Visegrad Group and Ukraine have been determined. The work also highlighted the prospects for the development of relations with Ukraine, as well as identified possible challenges and ways to overcome them.

Keywords: Visegrad Group, Eastern Partnership, overthrow of communism, Russian-Ukrainian war, European integration, democratic reforms.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Д. А. Турейчук
(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ.....	9
1.1. Передумови та історія створення Вишеградської групи	9
1.2. Аналіз джерельної бази	23
Висновки до 1 розділу.....	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ	30
2.1. Історія взаємодії України та країн Вишеградської групи	30
2.2. Сучасний стан відносин між Україною та країнами Вишеградської групи	39
2.3. Фактори, які впливають на розвиток відносин	56
Висновки до 2 розділу.....	63
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ	68
3.1. Потенційні напрями розвитку співпраці	68
3.2. Можливі перешкоди та виклики для співпраці.....	74
3.3. Можливі шляхи подолання труднощів	79
Висновки до 3 розділу.....	85
ВИСНОВКИ	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	95
Summary	108

ВСТУП

Геополітичне розташування України, як країни на перехресті європейських шляхів, надає особливого стратегічного значення взаємодії з країнами Вишеградської групи для забезпечення регіональної стабільності. Враховуючи амбіції України у сфері євроінтеграції, вивчення відносин із країнами Європейського Союзу є стратегічно важливим кроком для адаптації до європейських стандартів і цінностей. Оскільки Україна та країни Вишеградської групи активно взаємодіють у різних міжнародних безпекових викликах, питання необхідності ретельного розгляду спільних питань та оборони має надзвичайну актуальність. Здатність України та країн Вишеградської групи ефективно співпрацювати в контексті міжнародних безпекових викликів стає визначальною для забезпечення колективної безпеки та стабільності в регіоні. Питання безпеки та оборони не лише визначають рівень співпраці між країнами, але й впливають на їхню здатність ефективно відповідати на сучасні загрози, такі як тероризм, кіберзагрози та гібридні війни. Тому ретельне вивчення цих аспектів співпраці має стратегічне значення для забезпечення колективної безпеки та підтримки міжнародної стабільності.

Розгляд історичного контексту взаємин надає унікальну можливість зрозуміти динаміку та тенденції розвитку відносин між сторонами, що є ключовим для прогнозування та формування стратегій взаємодії у майбутньому. З урахуванням сучасних викликів, таких як енергетична безпека, міграційні процеси та економічна кооперація, вивчення відносин з країнами Вишеградської групи стає ключовим елементом для розробки стратегій управління цими викликами на міжнародному рівні. Таким чином, тема магістерської роботи виявляється актуальною в контексті реалій євроінтеграції, забезпечення безпеки та підтримки регіональної стабільності.

Магістерська робота орієнтована на глибокий аналіз та осмислення взаємодії України з країнами Вишеградської групи в різних сферах, таких як

політика, економіка, соціокультурні аспекти та безпека. Основною метою роботи є розкриття особливостей цих відносин через вивчення їхнього історичного розвитку та сучасних динамік та аналіз етапів формування Вишеградської групи з акцентом на ключові моменти, що визначали її становлення. Під особливий аналіз піддається історія відносин України з кожною країною групи, щоб виявити загальні та унікальні аспекти цих взаємин.

Важливим завданням є також розуміння сучасних тенденцій у політичному, економічному, соціокультурному та безпековому контексті. Робота покликана ідентифікувати спільні інтереси та можливі виклики у взаємодії між Україною та країнами групи, а також прогнозувати перспективи розвитку цих відносин. Загалом, **мета магістерської роботи** полягає в створенні високоякісного та глибокого аналізу дипломатичних, економічних та політичних відносин, що має сприяти розширенню розуміння міжнародних відносин та внести нові знання у цю область.

Тема магістерської роботи, присвячена відносинам України з країнами Вишеградської групи, відкриває широкий поліпшений дослідницький простір для розгляду різноманітних аспектів співпраці та взаємодії між регіонами. У ході аналізу історичного контексту можна висвітлити етапи розвитку відносин, починаючи від періоду становлення до сучасності, і виявити ключові фактори, що визначають їхні динаміку.

Економічний аспект дослідження передбачає не лише аналіз торговельного обміну, але й оцінку спільних інвестиційних проектів, що відкриває можливості вивчення економічного взаємодії, перспектив співпраці та взаємного вигодоприношення. Політичний аспект розглядає дипломатичні взаємодії, участь в міжнародних організаціях, а також обмін політичним досвідом.

У зв'язку з активною фазою російсько-української війни, особлива увага приділяється аналізу безпекових аспектів співпраці між Україною та країнами Вишеградської групи. Задача полягає в глибокому розкритті та

розумінні впливу конфлікту на динаміку відносин, як в політичній, так і в економічній сфері.

Мета магістерської роботи передбачає вирішення наступних **завдань**:

- Першочерговим завданням є вивчення взаємодії країн Вишеградської групи з Україною в умовах конфлікту. Це включає аналіз політичних позицій та підходів країн групи до російсько-української війни, а також визначення ролі та ступеня підтримки України в контексті безпекового виміру.

- Другим важливим аспектом є вивчення можливостей країн Вишеградської групи у забезпеченні безпеки України та їхньої ролі в розв'язанні конфлікту. Аналізується участь цих країн у міжнародних ініціативах, миротворчих місіях чи наданні підтримки в рамках безпекових ініціатив.

- Крім того, розкриттям завдання є визначення можливих перспектив співпраці в умовах конфлікту, виявлення обмежень та шляхів подолання труднощів. Аналіз можливих сценаріїв розвитку подій та ідентифікація стратегічних напрямків співпраці стають ключовим елементом дослідження.

- Важливим аспектом є також вивчення взаємодії громадянського суспільства та культурного обміну, що може розширити розуміння сприятливих умов для поглиблення взаєморозуміння та розвитку тісних культурних зв'язків.

Об'єктом дослідження є система взаємовідносин між Україною та країнами Вишеградської групи, яка охоплює широкий спектр аспектів, таких як політичні, економічні, культурні та інші сфери взаємодії. Ця система відносин становить складний та динамічний комплекс, в якому взаємодія відбувається на різних рівнях та в різних контекстах.

Предметом аналізу є конкретні аспекти та особливості взаємодії між Україною та країнами Вишеградської групи. Це включає в себе

ретроспективний огляд історії формування групи, детальний розгляд політичних взаємин, економічної співпраці, соціокультурного обміну та геополітичних вимірів співробітництва.

Дослідження також охоплює перспективи розвитку відносин, враховуючи змінливі умови та виклики сучасного світу. Врахування індивідуальних особливостей взаємодії з кожною країною-учасницею Вишеградської групи дозволяє визначити унікальні аспекти співпраці та можливості для подальшого розвитку взаємовідносин. Такий підхід дозволяє глибше розкрити сутність та динаміку цієї складної та важливої системи відносин.

Хронологічна рамки дослідження охоплюють початок падіння комуністичного режиму в країнах-учасницях Вишеградської групи наприкінці 80-х років ХХ сторіччя і до сьогоднішніх днів.

Для проведення магістерського дослідження було застосовано різноманітні **методи дослідження** для отримання комплексного та об'єктивного аналізу. Один із них - це ретельне вивчення наукових публікацій та джерел на тему. Документальний аналіз включає в себе дослідження офіційних документів та дипломатичних матеріалів. Ще одним методом є аналіз експертних інтерв'ю з фахівцями в різних галузях, які можуть надати глибше розуміння взаємодії. Для отримання кількісного аналізу економічних показників було використано статистичні дані.

Кейс-стаді включає вивчення конкретних випадків або подій в історії відносин між Україною та країнами групи. Контент-аналіз медіа дозволяє вивчити публікації та коментарі в ЗМІ на дану тему. Застосування комбінації цих методів дозволило отримати різносторонній погляд на відносини між Україною та країнами Вишеградської групи.

Загальний обсяг магістерської роботи становить 112 сторінок. Для написання цієї роботи було використано 100 джерел: наукові статті та публікації вітчизняних та зарубіжних авторів, різноманітні електронні джерела. До джерел та літератури входять дослідження українських та

закордонних науковців, рейтинги незалежних міжнародних організацій, нормативні бази. Магістерська робота складається з титульної сторінки, змісту, вступу, основної частини (три розділи), висновку та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ

1.1. Передумови та історія створення Вишеградської групи

Вишеградська група - це міжнародне об'єднання чотирьох центральноєвропейських країн: Польщі, Чехії, Угорщини та Словаччини. Офіційна назва цієї організації - "Вишеградська група", але також поширено вживається інша назва - "Вишеградська четвірка" (В4 або V4), яка є їй рівнозначною. Ця ініціатива виникла після зустрічі президентів Польщі, Леха Валенси, та Чехословаччини, Вацлава Гавела, разом із прем'єром Угорщини, Йозефом Анталлом, яка відбулася 15 лютого 1991 року у місті Вишеград, Угорщина, після прийняття Вишеградської декларації [57].

Створення Вишеградської групи було мотивоване кількома факторами:

1. Бажанням припинити вплив залишків комуністичного блоку в Центральній Європі.
2. Прагненням подолати наслідки тоталітарної системи у соціальних, економічних та духовних аспектах.
3. Вірою в те, що спільними зусиллями краще досягти поставлених цілей, зокрема здійснити соціальні перетворення та приєднатися до процесу європейської інтеграції.
4. Прагненням створити сучасну вільну ринкову економіку та побудувати парламентську демократію, забезпечити права і свободи людини.
5. Схожістю ідей серед тодішніх політичних лідерів країн, які утворили Вишеградську групу [80, с. 7].

Однакові цілі та схожі шляхи до їх досягнення у різних сферах відображають спільні завдання перед країнами Вишеградської групи. Координація зусиль з урахуванням національних особливостей підвищує шанси досягнення бажаних цілей та наближає їх реалізацію.

Чотири країни Вишеградської групи (V4) демонструють значні відмінності щодо кількості населення, географії та економічної ситуації. Польща з населенням 38 мільйонів є єдиною в групі, яка має вихід до моря і межує з Україною та Росією. Це також єдина країна V4, розташована на північ від Карпатських гір, що може ускладнити торгівлю та комунікацію.

Натомість Чеська Республіка не має кордону з пострадянським простором і оточена країнами-членами ЄС і НАТО. Угорщина відрізняється як неслов'янський член V4, який стикається з мовними бар'єрами, які відрізняють її від інших.

Незважаючи на ці відмінності, усім країнам V4, зокрема Польщі та Чехії, вдалося зберегти позитивні економічні умови навіть попри виклики, пов'язані з пандемією COVID-19 [48, с. 16]. Польський ринок перевершує російський за розміром, і разом країни V4 утворюють ринок збуту для Німеччини, який є більшим, ніж Франція, Китай або Сполучені Штати. Чеська Республіка незмінно є одним із найкращих ринків збуту Польщі, випереджаючи Росію. Словаччина та Угорщина слідують за розміром ринку, хоча важливо зазначити, що розмір ринку визначається такими факторами, як купівельна спроможність, щільність населення, транспортні витрати, правова безпека, політична стабільність, рівень корупції, юридична підтримка, прозорість та членство в ЄС - переваги, якими користуються ці країни.

Країни Вишеградської групи характеризуються високим індексом розвитку людського потенціалу і стійким зростанням економіки [15, с. 272]. Якщо аналізувати країни Вишеградської четвірки, як єдину національну державу, то Вишеградська група є 7 за величиною економікою в Європі та 17 у світі. Згідно з даними Міжнародного Валютного Фонду за квітень 2023 року, Польща має найсильнішу економіку серед V4, займаючи 22 місце в світі з загальним ВВП 748 млн доларів [22]. Друге і третє місце займають Чеська Республіка та Угорщина відповідно. В світовому рейтингу Чехія посіла 47 місце, маючи ВВП в розмірі 330 млн доларів, в той час як

Угорщина займає 57 місце в світі з оцінкою ВВП в 189. Останнє місце серед Вишеградської четвірки і 59 в світі займає Словаччина.

Польща має найбільшу економіку регіону [9]. За даними Організації Об'єднаних Націй і Світового банку, це країна з високим рівнем доходу з високою якістю життя і дуже високим рівнем життя. Польська економіка є шостою за величиною в ЄС і одна з найбільш швидко зростаючих економік в Європі. Що ж до співпраці Польщі з Україною, вона знаходиться на якісно високому рівні. Станом на 31 грудня 2022 р., обсяги польських інвестицій в Україні становили 1,4 млрд. доларів США, що складає 1,5% від загального обсягу іноземних інвестицій в Україну.

Економіка Чехії є другою за величиною в Центральній Європі [11]. Сьогодні Чеська Республіка є високорозвиненою країною з високим рівнем доходу, згідно з даними Світового банку, одна з тридцяти найбільш розвинених країн світу. Основна з проблем, з якими вона стикається, є нерівність між регіонами.

Угорщина має третю за величиною економіку в Центральній Європі [8]. Основними галузями промисловості є машинобудування (автомобілі, автобуси), хімічна, електротехнічна, текстильна та харчова промисловості. Сектор послуг складає більшу частину бюджету і його роль в угорській економіці неухильно зростає. Розташована у самому серці Центральної Європи, стратегічне положення Угорщини відіграє значну роль у зростанні сектора послуг через центральне положення країни, що робить її придатною і корисною для інвестування.

Словаччина має четверту за величиною економіку в Центральній Європі, з загальним ВВП в розмірі 128 млн доларів [10]. Сьогодні Словаччина є розвиненою промисловою державою, яка спеціалізується на виробництві автомобілів, електроніки та машин. Країна також є важливим центром логістики та туризму. Останнім часом, набирає обертів розвиток ІТ індустрії в Словаччині, позитивно впливаючи на розвиток економіки в країні.

Великі міжнародні компанії, такі як IBM, Amazon, Lenovo, Ness, та інші, відкрили свої аутсорсингові та сервіс-центри в Братиславі та Кошиці.

Склад Вишеградської групи об'єднаний у структуру з різними органами управління, кожен з яких виконує свої важливі функції у сприянні спільній співпраці і досягненні спільних цілей. Саміт глав держав і урядів Вишеградської групи є найвищим органом прийняття рішень у групі. Він проводиться регулярно і збирає президентів (глав) держав та уряди кожної з країн-членів [65, с. 26]. Головною метою саміту є обговорення ключових питань співпраці між країнами Вишеградської групи та визначення стратегічних напрямків розвитку. На саміті також підписуються спільні документи, які можуть включати угоди, заяви та рішення, спрямовані на підтримку спільних ініціатив.

Міністерська рада Вишеградської групи складається з міністрів закордонних справ країн-членів, а також інших міністрів, які відповідають за різні сфери політики та галузі діяльності. Цей орган відповідає за координацію політики та спільних ініціатив групи. Міністерська рада обговорює питання, пов'язані з політичними, економічними, соціальними та іншими аспектами співпраці між країнами.

Міжнародний Вишеградський Фонд є незалежною структурою, яка фінансує та підтримує різноманітні проекти у галузях культури, освіти, науки, громадянського суспільства та інших сферах [43]. Цей фонд є інструментом сприяння співпраці між країнами Вишеградської групи та підтримки проектів, спрямованих на зміцнення спільних цінностей та обмін досвідом.

Органи управління Вишеградської групи відіграють ключову роль у координації і підтримці спільних ініціатив та цілей групи. Вони дозволяють членам групи обговорювати питання співпраці, розробляти стратегії та плани дій, а також визначати спрямування розвитку групи. Крім того, органи управління забезпечують важливий канал комунікації між країнами та

сприяють вирішенню спільних завдань у політичній, економічній, культурній та інших сферах.

Вишеградська група славиться своєю активною політичною співпрацею між своїми членами, яка виявляється в регулярних зустрічах на різних рівнях. Однією з найважливіших форм співпраці в рамках Вишеградської групи є самітні зустрічі глав держав і урядів. Ці зустрічі проводяться регулярно і стають платформою для важливих обговорень і прийняття спільних рішень. Голови держав і урядів обговорюють актуальні питання, стратегічні напрямки співпраці та розглядають можливі шляхи розвитку Вишеградської групи.

Крім самітів, члени Вишеградської групи також проводять регулярні зустрічі на рівні міністрів закордонних справ і інших репортів, таких як економіка, оборона, культура тощо. Ці зустрічі дозволяють обговорювати конкретні сфери співпраці, розглядати питання внутрішньої і зовнішньої політики, і вирішувати проблеми, які вимагають спільних рішень.

Однією з основних переваг активної політичної співпраці є можливість обміну ідеями та досвідом між країнами Вишеградської групи. Цей обмін стосується не лише питань внутрішньої політики, а й зовнішньої, включаючи зовнішню політику, спільні ініціативи і позиції на міжнародних платформах. Активна політична співпраця також допомагає координувати політику між країнами Вишеградської групи. Це особливо важливо в контексті спільних цілей та завдань, таких як євроатлантична інтеграція, боротьба зі спільними викликами, а також питання безпеки та оборони.

Вишеградська група виявляє активну підтримку та сприяння розвитку економічних відносин між своїми членами, засновану на ряді ключових інструментів та ініціатив. Економічна інтеграція включає спільний ринок, який розширює можливості для вільного руху товарів, послуг, капіталу і праці між країнами Вишеградської групи. Однією з основних ініціатив Вишеградської групи є створення спільного ринку між її членами. Цей ринок базується на принципах вільної торгівлі і об'єднує Польщу, Чехію, Угорщину

та Словаччину в єдину економічну зону. Він сприяє зростанню обсягів торгівлі між цими країнами та полегшує доступ до ринків для підприємств та товарів.

Вишеградська група також докладає зусиль для створення сприятливого клімату для інвестицій у регіоні. Це включає в себе поліпшення правового середовища, зменшення бюрократичних бар'єрів і створення спеціальних інвестиційних зон, які приваблюють іноземних інвесторів. Ця політика сприяє збільшенню обсягу інвестицій та створенню нових робочих місць у регіоні.

Вишеградська група активно розвиває інфраструктурні проекти, які сприяють покращенню зв'язків між країнами та зменшенню транспортних і логістичних витрат. Це включає будівництво та модернізацію транспортних коридорів, шляхів сполучення та енергетичних мереж. Ці проекти сприяють підвищенню конкурентоспроможності регіону та забезпечують ефективний транспорт товарів і послуг між країнами Вишеградської групи.

Вишеградська група також приділяє увагу розвитку інновацій і підтримці малих і середніх підприємств (МСП). Це включає в себе фінансову підтримку для стартапів, надання кредитів та зменшення адміністративних обмежень для МСП. Ця ініціатива сприяє створенню нових інноваційних продуктів та послуг і сприяє підтримці малих бізнесів у регіоні.

Вишеградська група виявляє активну підтримку та розвиток культурної і освітньої співпраці між своїми членами. Це важливий аспект діяльності групи, оскільки він сприяє зближенню і взаємному розумінню між народами та культурами. Вишеградська група активно підтримує обмін студентами та викладачами між своїми університетами і освітніми закладами. Це дозволяє студентам і викладачам отримувати новий досвід, навчатися у різних академічних середовищах і розвивати міжнародні зв'язки. Обмінні програми сприяють вищій якості освіти та підвищенню культурного обміну.

Вишеградська група організовує культурні заходи та фестивалі, які відзначають різноманітність та історію кожної країни [65, с. 24]. Ці заходи

включають виставки, музичні виступи, театральні вистави, літературні заходи та багато інших видів мистецтва. Вони пропонують громадянам можливість познайомитися з культурою і традиціями інших країн, що сприяє взаємному розумінню та культурному обміну.

Вишеградська група також спільно фінансує та реалізує освітні проекти. Це може включати в себе спільні курси, семінари, дослідницькі проекти та інші ініціативи, спрямовані на розвиток освіти та науки в регіоні. Такі проекти сприяють обміну знаннями та досвідом між учасниками та сприяють підвищенню якості освіти в регіоні.

Важливим аспектом культурної співпраці є підтримка мовної різноманітності та культурних цінностей. Вишеградська група прагне заохочувати вивчення мов кожної країни та підтримувати мовні курси та інші освітні ініціативи. Крім того, група активно пропагує повагу до культурних та етнічних особливостей, а також захищає права національних меншин.

З самого початку Вишеградська співпраця була спрямована на сприяння регіональній співпраці у військових і оборонних питаннях. Ця ініціатива служить платформою для політичних дискусій щодо питань, пов'язаних з безпекою та обороною, з основним наголосом на зміцненні співпраці в різних сферах, що становлять взаємний інтерес. Вони включають узгодження цілей оборонної політики, розвиток оборонних можливостей, забезпечення оперативної сумісності збройних сил V4 і сприяння співпраці в оборонній промисловості.

Однак протягом останніх десятиліть оборонна співпраця V4 змінилася. Спочатку головним пріоритетом була європейська та євроатлантична інтеграція країн V4. Після успішного завершення процесу інтеграції у 2004 році акцент було зміщено на спільні проекти та діяльність у рамках НАТО та ЄС. Метою було зробити внесок у європейську та євроатлантичну безпеку.

Важлива віха була досягнута в 2014 році, коли міністри оборони V4 підписали першу стратегію оборонного співробітництва V4 під назвою «Довгострокове бачення країн Вишеградської групи щодо поглиблення

їхнього оборонного співробітництва» [87]. Це бачення передбачало відданість посиленню європейського та трансатлантичного оборонного потенціалу шляхом поглиблення оборонного співробітництва та наголошувало на наступних трьох ключових сферах практичної співпраці:

1. Розвиток потенціалу, закупівлі та оборонна промисловість;
2. Створення багатонаціональних підрозділів і транскордонна діяльність;
3. Навчання та наукова діяльність.

У відповідь на значні зміни в європейському та євроатлантичному ландшафті безпеки країни V4 вирішили переглянути свою стратегію оборонного співробітництва у 2019 році. Переглянута стратегія, ухвалена міністрами оборони V4 24 червня 2020 року, підтвердила їх спільний інтерес у подальшому просування оборонної співпраці V4 і окреслив чотири пріоритетні сфери:

1. Створення багатонаціональних формувань і сприяння багатонаціональним силам та ініціативам.
2. Гармонізація оборонного планування та розвитку потенціалу.
3. Посилення спільного навчання, навчання та навчань для покращення сумісності.
4. Співпраця з партнерами [41].

Вишеградська група має відносно скромну інституційну структуру. Країни-члени по черзі очолюють групу, причому кожна країна бере на себе головування на один рік з 1 липня по 30 червня наступного року. У 2021-2022 роках головувала Угорщина, нині керує Чехія, її спадкоємицею на 2024-2025 стане Словаччина. Прем'єр-міністри країн V4 збираються раз на два роки, як правило, у червні та грудні, тоді як зустрічі президентів відбуваються щороку, переважно у вересні. Крім того, глави парламентів зустрічаються раз на рік, зазвичай у червні.

Незважаючи на те, що офіційно Вишеградська співпраця має назву "Вишеградська група," часто її називають також "Вишеградська четвірка"

або просто "V4." Однак варто відзначити, що на самому початку історії цієї організації вона була "трійкою". Після розпаду Чехословаччини в 1993 році Чехія і Словаччина стали незалежними членами альянсу, збільшивши кількість членів з трьох до чотирьох. Започаткована співпраця виникла завдяки переговорам, що відбулися 15 лютого 1991 року в угорському місті Вишеград [65, с. 18].

На цих переговорах представники трьох країн: Польщі, Чехословаччини та Угорщини, обговорювали створення нового об'єднання. Польщу представляв президент Лех Валенса, Чехословаччину - президент Вацлав Гавел, а Угорщину - прем'єр-міністр Йозеф Антал. Початок цьому процесу поклали події «Осені народів» 1989 року, які відбулися у цих країнах. Ці події відображали спільний пострадянський спадок та досвід життя під впливом Радянського Союзу.

"Осінь народів" - це термін, який використовується для опису процесу обриву комуністичних режимів у Центральній та Східній Європі, який досяг свого піку восени 1989 року [33]. Це вираз, який асоціюється з "весною народів," коли відбулася революційні події в Європі протягом 1848-1849 років. Події «Осені народів» поклали початок кінцю Холодної Війни 1946-1991 років, привели до падіння комуністичних режимів і відкрили дорогу до вільних та демократичних суспільств. Революції почалися в Польщі в лютому 1989 року і поширилися на інші країни регіону, а кульмінацією стало падіння Берлінської стіни в листопаді 1989 року.

Революціям 1989 року сприяла низка факторів, зокрема:

- Економічні проблеми. Наприкінці 1980-х комуністичні економіки Східної Європи переживали тяжкі труднощі. Вони були неефективними та застарілими та не могли конкурувати з економіками Західної Європи та США. Це призвело до повсюдного дефіциту товарів і послуг, а також до зниження рівня життя;

- Політичні репресії: Комуністичні уряди Східної Європи були авторитарними та репресивними. Вони позбавляли своїх громадян основних прав людини, таких як свобода слова та зібрань. Це викликало зростання невдоволення серед населення;
- Розвиток громадянського суспільства: наприкінці 1980-х років у Східній Європі спостерігався зростаючий рух організацій громадянського суспільства. Ці організації були незалежними від держави і відігравали ключову роль в організації протестів і вимаганні змін;
- Реформи Михайла Горбачова: У середині 1980-х років радянський лідер Михайло Горбачов запровадив низку реформ, зокрема гласність (відкритість) і перебудову (перебудову). Ці реформи призвели до більшого ступеня свободи та відкритості в Радянському Союзі, і вони спонукали людей у Східній Європі вимагати подібних реформ.

Окрім перелічених вище факторів, деякі історики також вказують на наступні фактори, які сприяли революціям 1989 року:

- Чорнобильська катастрофа: Чорнобильська ядерна катастрофа 1986 року до глибини душі сколихнула Радянський Союз та його союзників. Це виявило некомпетентність і корумпованість комуністичної системи і призвело до втрати віри в уряд;
- Зростання націоналізму: наприкінці 1980-х років у Східній Європі зростало почуття націоналізму. Люди все активніше вимагали права на самовизначення і жити в незалежних державах;
- Підтримка Сполучених Штатів: Сполучені Штати підтримували демократичну опозицію у Східній Європі наприкінці 1980-х років. Ця підтримка забезпечила опозиції моральну та фінансову підтримку та допомогла підбадьорити її протистояти комуністичним урядам

Польща була однією з перших східноєвропейських країн, яка взяла шлях політичних змін [1]. У контексті загострення економічної та політичної ситуації у країні та зростання страйків, керівництво Польської Народної

Республіки (ПНР) вирішило розпочати "круглий стіл," що означало початок переговорів із опозицією щодо подальших реформ у країні. Вереснем 1988 року уряд ПНР очолив Мечислав Раковський, який був прихильником демократичних реформ. Також було значно оновлено склад уряду. З 6 лютого по 5 квітня 1989 року в Варшаві пройшли засідання "круглого столу," в яких брали участь представники влади та опозиції, зокрема "Солідарність." Під час цих зустрічей була досягнута угода про проведення реформ у політичній системі, встановлення профспілкового плюралізму, організацію демократичних виборів до органів влади, впровадження територіального самоврядування, створення ринкових відносин і конкуренції. Після перемоги «Солідарності», Лех Валенса був обраний президентом Польщі, а Польська Народна Республіка почала демократичні перетворення, які призвели до кінця комуністичного режиму.

Оксамитова революція в Чехословаччині була одним із найважливіших подій у новітній історії країни [67]. Революція почалася 17 листопада 1989 року, коли студенти і інтелігенція вийшли на вулиці Праги, щоб вшанувати пам'ять студента Ян Палаха, який загинув у 1969 році під час протестів проти радянської інтервенції. Протестувальники вимагали політичних реформ і вільних виборів. Протести швидко поширилися по всій країні, і до них приєдналися робітники, підприємці та інші верстви населення. 20 листопада в Празі відбувся масовий мітинг, в якому взяли участь понад 200 000 людей. Комуністичний режим був у розпачі, і 24 листопада Густав Гусак, лідер Комуністичної партії Чехословаччини, був змушений піти у відставку. Новим лідером партії став Мілош Якеш, який пообіцяв провести реформи. У грудні 1989 року між опозицією і комуністичним урядом відбулися переговори, в результаті яких було укладено угоду. Відповідно до цієї угоди, було сформовано коаліційний уряд, в якому опозиція отримала контроль над більшістю міністерств. Крім того, було запроваджено нові закони, які гарантували основні права і свободи громадян. В червні 1990 року в Чехословаччині відбулися перші демократичні вибори після Другої світової

війни. В результаті цих виборів перемогла коаліція опозиційних партій, і Вацлав Гавел став президентом країни.

Угорщина розпочала свій шлях до незалежності від комуністичного режиму у 1988 році, коли уряд Михайла Горбачова в СРСР дозволив більше політичної свободи в Угорщині [70]. Зміна у владі в Угорщині відбулася мирним шляхом і почалася "зверху". У жовтні 1989 року правляча Угорська соціалістична робітничка партія провела свій останній з'їзд і перейменувалася в Угорську соціалістичну партію. Під час історичної сесії, яка відбулася з 16 по 20 жовтня, парламент ухвалив закон, який передбачав проведення багатопартійних парламентських та прямих президентських виборів. 23 жовтня, в річницю початку угорського повстання 1956 року, процес зміни комуністичного режиму та суспільного устрою завершився: Угорська Народна Республіка була перетворена в Республіку Угорщина, і її конституція гарантувала права людини і громадянина. Також була створена організаційна структура, яка забезпечила розділ владних повноважень між судовою, законодавчою і виконавчою владою. В 1989 році комуністичний режим був повністю розпущений.

Події «Осені народів» відкрили дорогу до політичних, економічних і культурних перетворень у регіоні та сприяли розпаду комуністичних режимів у Центральній та Східній Європі. Разом, Польщі, Угорщина та Чехословаччина стала підґрунтям для подальшої Вишеградської співпраці та визначила спільний інтерес цих країн в майбутньому – інтеграція до євроатлантичних структур. Вони мали подібний досвід у формуванні планових економік та відчували необхідність у реформах, щоб знайти своє місце на європейській карті світу після завершення епохи Радянського Союзу. Крім того, ці країни поділили схожий доленосний досвід невдалих спроб боротьби за свою незалежність у 1956 році в Угорщині та Польщі та у 1968 році в Чехословаччині, які були придушені владою.

З часом ця співпраця перетворилася на Вишеградську групу, що зміцнила свої позиції та стала важливим фактором у формуванні регіональної

та міжнародної політики. Її історія свідчить про успішну об'єднану спробу країн в регіоні досягти спільних цілей у сферах політики, економіки, культури та безпеки. Вишеградська група продовжує свій шлях розвитку, реагуючи на сучасні виклики та співпрацюючи для зміцнення своїх позицій в регіоні та за його межами.

Новий етап для Вишеградської групи розпочався після 2004 року, коли її основна мета була досягнута і всі члени стали членами Європейського Союзу [57, с. 11]. Проте, насправді не вдалося визначити нові цілі для майбутнього центральноєвропейського об'єднання. У цей час на континенті панувала стабільна політична та економічна ситуація, і європейський процес був основним наративом. Це призвело до згасання інтересу до Вишеградської групи, і нові зустрічі V4 стали більше формальними, не призводячи до конкретних результатів, за винятком загальних декларацій.

Наприклад, у відносинах між Угорщиною та Словаччиною виникли серйозні конфлікти, особливо стосовно угорської меншини в Словаччині. Це призвело до насильницьких подій, таких як бійка між словацькими та угорськими вболівальниками у 2008 році та відмова від в'їзду президента Угорщини до Словаччини в 2009 році.

Навіть при декларативній дружбі між Польщею та Угорщиною відносини між ними були напруженими, особливо після приходу до влади Ференца Гюрчяня в Угорщині у 2004 році. Він публічно критикував Польщу і відмовився зустрічатися з польськими політиками. Зміна влади в Польщі в 2007 році не покращила ситуацію, і відносини між обома країнами залишалися напруженими.

Впливова ідея Віктора Орбана щодо створення об'єднання держав Центральної Європи не знайшла підтримки, особливо в Польщі. Вони віддали перевагу іншим міжнародним партнерствам і здалися на важливих світових гравців, і це призвело до невизнання ідеї Орбана і незацікавленості в реактивації Вишеградської групи.

Радикальні зміни в польсько-угорських відносинах і в Вишеградській групі стали актуальними в 2015 році через дві ключові події. Перша подія полягала в тому, що в Польщі до влади повернулася партія "Право і справедливість" (ПіС), а це збіглося з приходом до влади "Фідес" у Угорщині. Обидві країни вважали, що вони стикаються з новими викликами після падіння комунізму, такими як залишкова корупція, вплив попередньої системи та економічні проблеми, які включали втрату важкої промисловості та низьку конкурентоспроможність.

Угорський уряд Віктора Орбана та польський уряд Ярослава Качинського розпочали проводити політику, спрямовану на розв'язання цих проблем, і це призвело до посилення відносин між Угорщиною і Польщею. Поляки і угорці розуміли, що їхні інтереси великою мірою збігаються, і обидва краї прагнули змінити своє положення в європейській системі виробництва.

Другою ключовою подією була імміграційна криза 2015 року. Країни Вишеградської групи - Угорщина, Польща, Чехія та Словаччина - виступили солідарно проти планів Європейського Союзу щодо розміщення біженців. Це призвело до зміцнення позиції групи V4 в Європі і підвищило її важливість на міжнародній арені.

1.2. Аналіз джерельної бази

Наукові дослідження, проведені як вітчизняними, так і зарубіжними вченими, регулярно звертаються до аналізу специфіки діяльності та перспектив розвитку Вишеградської четвірки та її співпраці з Україною. Ця тема активно обговорюється на різних міжнародних форумах, сприяючи не лише теоретичному осмисленню ролі країн Центрально-Східної Європи у сучасній системі міжнародних відносин, але й має важливе практичне значення для реалізації регіональних інтеграційних проєктів, демократизації суспільних процесів та освоєння механізмів реалізації національних інтересів в умовах глобалізації.

Найбільшу зацікавленість тема співпраці України та Вишеградської групи викликає саме в країнах-учасницях цих відносин, оскільки в першу чергу йдеться саме про регіональну співпрацю, а не міжнародну. З нагоди 30-річчя створення Вишеградської групи, Польський Інститут у Києві підготував матеріали, які розкривають погляд поляків та українців на V4 [57]. Стаття Пшемислава Журавського вель Граєвського ознайомлює з історією та характером цього майданчика співпраці держав Центральної Європи, Пйотр Байда розповідає про роль у формуванні Чехії та Словаччини, а текст Гжегожа Гурного фокусується на впливі Угорщини. Український погляд на Вишеградську групу, характер взаємин держав-учасниць, висновки на основі досвіду центральноєвропейської інтеграції в рамках V4 представляють два українських автори - Олександр Сушко та Євген Магда.

Важливий аспект - аналіз засад, на яких базується Вишеградська четвірка, які сприяли її успішному становленню. Віталій Лебедюк висвітлює ключові етапи та принципи формування Вишеградської четвірки в своєму творі "Вишеградська четвірка: від ідеї до успішного проєкту" [65]. Автор розглядає етапи становлення цієї групи, від початкової ідеї до її успішного розвитку. Лебедюк докладно розкрив ролі та внесок кожної з країн четвірки в цей процес, а також вплив групи на регіональні та міжнародні відносини.

Економічна співпраця між Україною та Вишеградською групою є предметом інтенсивного дослідження як в українському, так і європейському науковому співтоваристві. Вчені звертають увагу на різноманітні аспекти цього партнерства, спрямовані на глибокий аналіз його впливу на економічний розвиток обох сторін. Палінчак Микола та Стебляк Діана у своїй роботі «Співробітництво Вишеградської групи та України» [84] привернули увагу до економічної співпраці В4 та України, переваги та недоліки цих відносин, а також провели аналіз Карпатського регіону. Куриляк Віталіна та Савельєв Євген, доктора економічних наук та професори Західноукраїнського національного університету, у своїй праці «Розвиток співпраці Вишеградської Четвірки і України у сфері реальної економіки в контексті східного партнерства» [63] розкривають питання Східного партнерства та оцінюють Вишеградську групу з боку економічного розвитку.

Орест Красівський та Надія Підбережик у статті «Етнополітичні виклики національній безпеці України» визначили та проаналізували етнополітичні виклики національній безпеці України, зокрема агресія з боку російської федерації та зростання угорської активності на Закарпатті [62]. У роботі «Торговельні відносини України та країн Вишеградської четвірки» Семак М. Б. було проаналізовано зовнішньоекономічні відносини України та країн Вишеградської групи та основні показники зовнішньої торгівлі між країнами [80].

Окреме місце в дослідженні відносин України з країнами Вишеградської групи займають роботи по аналізу двосторонніх відносин. О. Б. Соколовський розглянув ключові сфери транскордонного співробітництва України та Словаччини та труднощі її реалізації у своїй праці «Особливості транскордонної співпраці України та Словаччини» [83]. Монографія «Угорсько-українське пограниччя: етнополітичні, мовні та релігійні критерії самоідентифікації населення» аналізує історичний контекст етнополітичних та соціокультурних викликів на угорсько-українському пограниччі [89]. Роман Корсак у статті «Проблеми та перспективи українсько-чеської

економічної співпраці (XXI ст.)» вивчає проблемні аспекти та майбутні можливості у сфері економічного співробітництва між Україною та Чехією впродовж першого десятиліття XXI століття [61].

Відносинам Польщі та України приділяється найбільше уваги. Протягом десятирічч українські та польські дослідники розглядають питання двосторонньої співпраці між країнами та багатосторонньої співпраці в рамках різних організацій та союзів. Актуальною є тема співробітництва Польщі, України та Литви в рамках Люблінського трикутника [21], [31], [40]. Окреме місце займає розгляд впливу історії на відносини Польщі з Україною [28], [29], [39], [52], [77]. У зв'язку з російсько-українською війною, співпраця Польщі та України почала активно розвиватися у сферах військової та гуманітарної допомоги [26], [27], [30], [32].

Під час підготовки магістерської роботи були використані дані, здобуті з офіційного веб-сайту Вишеградської групи, а також інформація з Міністерства Закордонних Справ України та інших авторитетних інституцій [2], [4], [5], [7], [18], [21], [43], [73-76], [78], [86]. Аналіз отриманих даних дозволив отримати глибоке розуміння різних аспектів теми, розглядової в магістерській роботі. Використання офіційних ресурсів дозволило забезпечити надійні та достовірні дані для подальшого аналізу. Ці ресурси надають інформацію від перших осіб та є авторитетними джерелами, що робить отримані результати більш об'єктивними та релевантними.

У процесі оцінки поточного стану взаємин між Україною та Вишеградською групою проведено аналіз різноманітних джерел інформації. До джерел входили українські та зарубіжні новинні служби, а також аналітичні матеріали та думки експертів [29], [35], [54], [60]. Огляд українських ЗМІ забезпечив ретельний аналіз коментарів та подій, які акцентували увагу української громадськості. Використання іноземних джерел надало можливість аналізувати відгуки та аналітичні матеріали в іноземних новинних агентствах. Оцінка міжнародного сприйняття та визначення тенденцій визначили загальну картину відносин між сторонами.

Додатково, враховано експертні думки та аналізи, щоб здобути глибше розуміння ситуації. Взяття думок українських та зарубіжних експертів сприяло визначенню ключових тенденцій та перспектив відносин між Україною та Вишеградською групою на поточному етапі.

Однак, залишаючи цікаву інформацію про історію і сучасність Вишеградської четвірки, деякі аспекти, такі як перспективи розвитку об'єднання в контексті нових геополітичних викликів, залишаються в тіні. Це стосується особливостей взаємодії з Україною в умовах загострення українсько-російських відносин, зростання зовнішньополітичної агресії Росії, що є справжньою загрозою сучасному світовому порядку. Переосмислення ролі Вишеградської четвірки та пошук оптимальних форм співпраці з Україною у контексті активізації сепаратистських рухів, терористичних угруповань та російської зовнішньої агресії стає ключовою метою наведеного дослідження.

Висновки до 1 розділу

Вишеградська група (V4) - міжнародне об'єднання Польщі, Чехії, Угорщини та Словаччини, створене внаслідок зустрічі їхніх лідерів у Вишеграді, Угорщина, у 1991 році. Ініціатива виникла з метою подолання наслідків комунізму та спільного досягнення соціальних та економічних реформ. Мета створення V4 полягала в припиненні впливу комуністичного блоку в Центральній Європі та підтримці соціальних перетворень. Основні фактори об'єднання включають бажання побудувати демократію, ринкову економіку та приєднання до процесу європейської інтеграції.

Вишеградська група (V4) є політичною та економічною коаліцією чотирьох центральноєвропейських країн: Польщі, Чехії, Словаччини та Угорщини. Офіційно вона була створена в 1991 році, але її коріння можна відстежити до спільних зусиль цих країн у реалізації демократичних та економічних реформ після кінця холодної війни.

У своєму початковому вигляді V4 була спрямована на співпрацю в регіональних питаннях, зокрема на шляху до європейської інтеграції та економічного відродження. Згодом коаліція почала активно розвивати військовий та оборонний вимір своєї співпраці. У 2014 та 2019 роках V4 прийняла стратегії, які визначали шляхи поглиблення оборонного співробітництва, а також враховували зміни в європейському ландшафті безпеки.

Однією з ключових особливостей новітньої стратегії V4 є фокус на створенні багатонаціональних формувань, гармонізації оборонного планування, спільному навчанні та співпраці з партнерами. Це свідчить про важливість координації та взаємодії у сфері безпеки та оборони для забезпечення спільної безпеки регіону.

Зміни в європейському ландшафті безпеки, зокрема агресивна поведінка Росії, питання кібербезпеки та інші загрози, стали драйверами для перегляду стратегії V4 та посилення їхнього співробітництва в цих

напрямах. Такий підхід відображає потребу у спільних заходах для забезпечення стабільності та безпеки в регіоні.

Незважаючи на різні розміри та географічне положення країн V4, вони взаємодіють ефективно, забезпечуючи стійкий економічний розвиток та високий рівень людського потенціалу. Польща є лідером V4 за розміром економіки, проте всі чотири країни зберігають позитивні економічні умови. Вишеградська група відіграє важливу роль в регіональній співпраці та підтримці демократичних ініціатив, роблячи її значущим фактором в Європейському союзі.

Вишеградська група має структуру управління з різними органами. Саміт глав держав і урядів є найвищим органом, де обговорюються ключові питання та приймаються стратегічні рішення. Міністерська рада координує політику групи, обговорюючи питання різних сфер. Міжнародний Вишеградський Фонд фінансує проекти в галузі культури, освіти та інших сферах. Ці органи грають ключову роль у координації співпраці та досягненні спільних цілей. Вони забезпечують обговорення та розробку стратегій, а також підтримують проекти, спрямовані на зміцнення спільних цінностей та обмін досвідом.

Активна політична співпраця в групі дозволяє членам обмінюватися ідеями та досвідом, що стосується як внутрішніх, так і зовнішніх питань. Це також сприяє координації політики між країнами в контексті спільних цілей, таких як євроатлантична інтеграція та забезпечення безпеки. Вишеградська група активно сприяє розвитку економічних відносин між своїми членами. Створення спільного ринку сприяє вільному руху товарів та послуг, забезпечуючи зростання торгівлі між країнами. Група також сприяє інвестиціям, поліпшуючи правове середовище та створюючи інвестиційні зони. Інфраструктурні проекти сприяють покращенню зв'язків та зменшенню транспортних витрат, а ініціативи в сфері інновацій та підтримки МСП сприяють створенню нових продуктів і підтримці малих бізнесів у регіоні.

Вишеградська група активно підтримує культурну і освітню співпрацю між членами, забезпечуючи обмін студентами та викладачами, організовуючи культурні заходи та спільно фінансуючи освітні проекти. Група також підтримує мовну різноманітність та захищає права національних меншин. У сфері оборони, спочатку акцент був на європейській та євроатлантичній інтеграції, але після успішного завершення цього процесу група зосередилася на спільних проектах та діяльності в рамках НАТО та ЄС для забезпечення європейської та євроатлантичної безпеки.

Наукові дослідження зазначають, що діяльність та перспективи розвитку Вишеградської групи (V4) та її співпраці з Україною регулярно аналізуються вченими. Це стосується як теоретичного осмислення ролі країн Центрально-Східної Європи, так і практичного значення для реалізації регіональних проектів, демократизації та захисту національних інтересів у глобальному контексті.

Дослідження включають різні аспекти, включаючи історію та характер співпраці V4, роль кожної країни, а також вплив Угорщини. Аналіз засад, на яких Гурна взято під час формування V4, визначає успішний розвиток цієї групи. Дослідження економічної співпраці між Україною та V4 розглядається у контексті реального впливу на економічний розвиток обох сторін, зокрема у Карпатському регіоні. Вчені також досліджують економічні переваги та недоліки цих відносин. Насамкінець, дослідження вказує на потребу переосмислення ролі V4 та пошуку оптимальних форм співпраці з Україною в умовах загострення геополітичних викликів та російської агресії.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ

2.1. Історія взаємодії України та країн Вишеградської групи

Протягом існування Вишеградської групи Україна виявляла постійний інтерес до її функціонування. Цей інтерес був обумовлений рядом факторів, зокрема:

- Географічна близькість. Україна розташована у Центральній Європі, що обумовлює її геополітичну близькість до країн Вишеградської групи;
- Спільні історичні та культурні корені. Україна, Чехія, Словаччина, Польща та Угорщина мають спільну історію та культуру, що створює основу для розвитку тісної співпраці;
- Спільні інтереси в галузі безпеки та оборони. Україна, Чехія, Словаччина, Польща та Угорщина є членами НАТО і мають спільні інтереси в сфері безпеки та оборони.

У 1993 році Верховна Рада України прийняла постанову "Про основні напрямки зовнішньої політики України", в якій визначалося, що одним із пріоритетів є розширення співпраці з країнами Вишеградської групи [78]. З того часу Україна брала участь у багатьох заходах, що проводилися в рамках Вишеградської групи, зокрема в зустрічах глав держав і урядів, міністрів закордонних справ, міністрів оборони та інших.

12 травня 2004 року в місті Кромержиж в Чехії відбувся саміт глав урядів країн Вишеградської четвірки, під час якого була укладена спільна декларація [4], [5]. В цій декларації сторони оголосили про досягнення ключових цілей, викладених у Вишеградській декларації 1991 року, і підтвердили свою визначеність продовжувати розвивати співпрацю країн Вишеградської групи в ролі членів ЄС та НАТО.

Декларація також виразила готовність Вишеградської групи надавати допомогу та підтримку країнам Східної та Південно-Східної Європи у

їхньому зближенні з ЄС в рамках формату "В4+". Цей формат включав Україну, надававши їй статус спостерігача та можливість участі в реалізації регіональних проєктів ЄС у Східній Європі.

Зауважується, що ідея формату "В4+Україна" була вперше висловлена під час саміту глав урядів країн Вишеградської четвірки в жовтні 1999 року в Герлахові, Високі Татри, де всі учасники висловили бажання підтримувати проєвропейські сили в Україні [20, с. 39].

Після Помаранчевої революції 2004 року і сподівань на швидкі реформи в Україні, спрямовані на наближення до Європи та світової спільноти, спостерігалися зміни у спілкуванні з Україною. Це наочно відобразалося у Спільній декларації прем'єр-міністрів країн Вишеградської четвірки щодо України, яка була прийнята 10 червня 2005 року під час спільного саміту у Польщі і включала участь української делегації під керівництвом голови Кабінету Міністрів Юлії Тимошенко [19].

Прем'єр-міністри країн Вишеградської групи вітали зобов'язання України стосовно виконання Плану дій Україна – ЄС [73]. Вони визнавали зусилля українського уряду у проведенні реформ і перших досягнень у зміцненні демократичних принципів у суспільстві. Також було відзначено, що зміна зовнішньополітичного курсу України відкриває нові можливості для подальших відносин з країнами Вишеградської четвірки та загалом з Європейським Союзом. На саміті виражалася надія на посилену співпрацю з Україною, зокрема у розвитку економічного партнерства, сприянні участі України в СОТ та розпочату переговорів щодо Угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС. Крім того, на цьому саміті була прийнята ще одна декларація прем'єр-міністрів країн Вишеградської четвірки щодо ЄС.

Загалом, прийняття спеціальної декларації про Україну свідчило про високий пріоритет, який країни Вишеградської четвірки надавали відносинам з Україною і вважали її ключовим партнером. Протягом періоду з 2005 по 2009 роки відбувалися численні зустрічі представників українських владних органів з представниками Вишеградської групи. Основною темою

обговорення були амбіції України стосовно її інтеграції в Європейський союз і НАТО [98].

Країни четвірки, зокрема Польща, виступали як активні просувачі процесу включення України в загальноєвропейський контекст. Проте з часом стало очевидним, що українська сторона не демонструвала визначеності у проведенні кардинальних реформ і обмежувалася декларативними заявами, що призводило до розриву між формальними заявами та реальними досягненнями в рамках формату "В4+Україна". Крім того, країни Вишеградської четвірки стикалися з консервативною позицією "старих" членів Європейського союзу, зокрема Франції та Німеччини, щодо євроатлантичних амбіцій України.

У 2007 році в Єврокомісії було розроблено 12 різних програм для країн, що межують з Європейським Союзом. З цих програм країни Вишеградської четвірки та Україна брали участь в трьох програмах: одна охоплювала Польщу, Україну та Білорусь; інша об'єднувала Угорщину, Словаччину та Україну; а також була транснаціональна програма CADSES, яка включала Південно-Східну Європу в зоні Центральної Адріатики та Дунаю [55, с. 32]. В рамках цих програм надавалася фінансова та технічна підтримка для співпраці на різних рівнях, включаючи транскордонний, транснаціональний та міжрегіональний рівні.

Через рік після Бухарестського саміту Північноатлантичного Альянсу, 2 квітня 2009 року, в Києві відбулася спільна прес-конференція за участю повноважних представників країн Вишеградської четвірки, на якій обговорювалася тема "Країни Вишеградської четвірки в НАТО, а Україна?" [64, с. 36]. Повноважні представники країн Вишеградської четвірки висловили свою підтримку євроатлантичному курсу України. Вони зазначили, що Україна є важливим партнером НАТО та має потенціал для вступу до Альянсу.

- Роберт Зілінський, посол Польщі в Україні, заявив, що "Україна є частиною європейської та євроатлантичної спільноти. Вона має право на членство в НАТО";
- Юліус Месарош, посол Угорщини в Україні, зазначив, що "Україна є важливим партнером НАТО. Ми закликаємо Альянс продовжити співпрацю з Україною та надати їй План дій щодо членства";
- Роберт Фіціс, посол Словаччини в Україні, заявив, що "Словаччина підтримує євроатлантичний курс України. Ми закликаємо НАТО надати Україні План дій щодо членства";
- Міхаель Кліма, посол Чехії в Україні, зазначив, що "Україна є важливим партнером НАТО. Ми підтримуємо її прагнення до вступу до Альянсу".

Під час прес-конференції також виступив посол України в НАТО Ігор Долгов. Він зазначив, що Україна продовжує реформувати свою оборону та правоохоронну систему відповідно до стандартів НАТО. Ігор Долгов заявив, що "Україна готова до вступу до НАТО. Ми працюємо над виконанням всіх вимог Альянсу".

Спільна прес-конференція країн Вишеградської четвірки в Києві була важливим сигналом підтримки України з боку цих країн. Вона також підкреслила важливість євроатлантичного курсу України для країн Центральної Європи. Після цієї прес-конференції країни Вишеградської четвірки продовжували підтримувати євроатлантичний курс України. Зокрема, вони закликали НАТО надати Україні План дій щодо членства.

Країни Вишеградської групи взяли активну участь в створенні політики "Східного партнерства" Європейського Союзу, яка була запущена 7 травня 2009 року у Празі [86]. Ідею "Східного партнерства" було вперше висловлено Польщею роком раніше, у травні 2008 року, під час засідання Ради Європейського Союзу. У цьому ініціативному форматі Україна займала

провідне положення серед шести країн, які брали участь у цьому виді співробітництва.

Ініціатором цього формату був тодішній міністр закордонних справ Польщі Радослав Сікорський. Головною метою було поглиблення інтеграції між Європейським Союзом та Україною, зокрема на чотирьох ключових напрямках: демократія, економічна інтеграція, енергобезпека, та економічний та соціальний розвиток.

Проте з приходом до влади президента Віктора Януковича в лютому 2010 року Україна рухалася від західної інтеграційної спрямованості. Спочатку це виявилось у внесенні змін до Закону України "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики" в липні 2010 року, в якому оголошувалося про позаблоковий статус, що фактично відмовлялося від намірів щодо членства в НАТО.

У 2011 році Україна була запрошена до участі у Вишеградській бойовій групі ЄС [91]. Це була важлива віха у розвитку співпраці України з країнами Вишеградської групи в галузі безпеки та оборони з кількох причин:

- По-перше, це було першим випадком, коли Україна була запрошена до участі у військовому підрозділі ЄС. Це було важливим кроком у процесі інтеграції України до Європейського Союзу.
- По-друге, це було важливим сигналом підтримки України з боку країн Вишеградської групи. Це було особливо важливо в той час, коли Україна перебувала під тиском Росії.
- По-третє, це було важливим кроком у зміцненні військової співпраці між Україною та країнами Вишеградської групи.

У рамках участі у Вишеградській бойовій групі ЄС Україна направила 100 військовослужбовців до Польщі. Ці військовослужбовці пройшли спільне навчання з військовослужбовцями з країн Вишеградської групи.

Польщі, завдяки її потужному військово-промислому комплексу та потенціалу серед учасниць Вишеградського формату, доручалося очолювати

цю групу і нести основну фінансову відповідальність [42]. Витрати на утримання цієї військової групи мали розподілятися між всіма країнами Вишеградської групи. Крім цього, передбачалося проведення спільних навчань зі Службою реагування НАТО. На першому етапі планувалось залучити 1500 військовослужбовців з країн Вишеградської групи та України, які могли б бути розгорнуті в будь-яку точку світу впродовж десяти днів у разі виникнення військового конфлікту. З цією метою були створені координаційні ради між Міністерствами оборони України та країн Вишеградської групи, які спочатку мали вести підготовку спільних військових навчань для сухопутних військових частин.

У 2014 році Україна стала жертвою російської агресії. Це призвело до погіршення відносин України з Росією, яка виступала проти розширення формату Вишеградської групи шляхом включення України. Після подій Революції Гідності, анексії Криму і військового вторгнення Російської Федерації на територію України, розпочався третій етап формату "В4+Україна", який відкрив нову сторінку у двосторонніх відносинах [99]. Тільки в 2014 році в рамках Вишеградської четвірки відбулося 8 різних зустрічей, присвячених подіям в Україні. Ще на початку активного протистояння режиму президента Віктора Януковича з громадянським суспільством на Майдані, 29 січня 2014 року була опублікована Спільна заява прем'єр-міністрів країн Вишеградської групи щодо України, в якій учасники висловили переконання, що використання сили не є шляхом до вирішення політичних конфліктів.

Загалом можна зауважити, що як інституція Вишеградської групи, так і кожна з її країн-членів, не залишалися байдужими до будь-яких значущих подій, що відбувалися в Україні. Наприклад, важливою була зустріч міністрів закордонних справ Вишеградських країн в Будапешті 24 лютого 2014 року, на якій у підсумковій заяві вони висловили співчуття всім загиблим на Майдані та підтримали зусилля з мирного вирішення конфлікту [47]. 4 березня 2014 року була опублікована заява прем'єр-міністрів Вишеградських

країн щодо України, в якій було наголошено на неприпустимості порушення територіальної цілісності та міжнародно визнаних кордонів України.

Узагальнено можна сказати, що починаючи з 2014 року, країни Вишеградської групи виявили надзвичайну активність в підтримці України у її бажанні приєднатися до Європейського Союзу та НАТО. Це проявляється як у видачі різноманітних заяв і заяв, так і у конкретних заходах, таких як остаточне підписання та ратифікація Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом і, в результаті, надання українським громадянам можливості безвізового подорожування в межах ЄС.

У 2014-2015 роках, країни Вишеградської четвірки виразили свою підтримку територіальній цілісності України у своїх офіційних заявах [85]. Наприклад, у грудні 2014 року, прем'єри країн В4 випустили спільну заяву, в якій засудили політику Російської Федерації, яка порушила суверенітет і територіальну цілісність України. У спільній заяві міністрів країн В4 та країн Східного партнерства після зустрічі в Братиславі в травні 2015 року також було визнано складну ситуацію в Україні та засуджено незаконну анексію Криму Росією, яку вважали порушенням міжнародного права та загрозою для європейської безпеки. Країни В4 продовжували висловлювати підтримку єдності, суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України. Міністри також закликали до мирного врегулювання конфлікту в Україні на основі дотримання міжнародного права та виконання Мінських угод.

Проте, вже в 2015-2016 роках, окремі країни стали більш схильні до зміни своїх позицій, і це було спричинене як їх внутрішніми політичними проблемами (наприклад, в Чехії і Словаччині), так і впливом інформаційної кампанії, яку Російська Федерація вела проти України, а також загострення двосторонніх відносин, особливо з Угорщиною.

Польща продовжувала і продовжує виступати як найбільш послідовна в своїй підтримці оцінки подій в Криму та на Донбасі як анексії та військової агресії, а також у питанні застосування санкцій проти Російської Федерації. Наприклад, в квітні 2015 року, Президент Польщі Броніслав Коморовський

підтвердив, що санкції, як інструмент економічного тиску, продемонстрували свою ефективність. Прем'єр-міністр Ева Копач також підкреслила, що на той момент не було підстав для скасування санкцій проти Росії [92].

У 2015 році, після російської агресії проти України, країни Вишеградської групи висловили підтримку зміцненню східного крила НАТО шляхом розміщення військ провідних держав Організації [57]. Хоча ця позиція була підтримана країнами V4 протягом наступних років, самі країни V4 не подавали запитів на розміщення військ НАТО на своїх територіях. Єдиною країною V4, яка вже реалізує програму розширеної передової присутності НАТО, є Польща.

Існують декілька причин, чому країни V4 не зверталися до НАТО з проханням розміщення військ на своїх територіях:

1. Політичні причини: Деякі країни V4, зокрема Угорщина, підтримують складні відносини з Росією і не бажають погіршувати їх, розміщуючи на своїй території війська НАТО;
2. Економічні причини: Розміщення військ НАТО на територіях країн V4 потребує значних витрат. Деякі країни V4, зокрема Польща, вже несуть значні витрати на оборону;
3. Військові причини: Країни V4 мають власні збройні сили, які можуть протистояти російській агресії.

Розміщення військ НАТО в Польщі у 2016 році було важливим кроком для зміцнення східного флангу НАТО і показом готовності Альянсу захищати своїх членів від російської агресії.

У 2017-2018 роках, рівень співпраці між Україною і країнами Вишеградської групи залишався відносно низьким через певні непорозуміння, зумовлені великою мірою позицією Угорщини, яка очолювала групу в першому півріччі 2018 року і виступала проти розширення співпраці між Україною і Вишеградською групою. Незважаючи на ці окремі розбіжності в двосторонніх відносинах з Україною, країни

Вишеградської групи виявили консолідовану політичну підтримку України в контексті російської агресії в Азовському морі [94].

У 2019 році Словаччина та Чеська Республіка очолювали Вишеградську групу. Незважаючи на формулювання дружніх пріоритетів з боку цих країн-членів групи стосовно України, робочий порядок співпраці не зазнав значних поліпшень. Співпраця традиційно обмежувалася проведенням зустрічей на рівні міністрів закордонних справ в форматі V4+Східне партнерство.

Перед початком періоду, коли Польща очолювала Вишеградську групу, співпраця в форматі V4+Україна переживала період застою. Після активного співробітництва в 2014-2016 роках, роки з 2017 по 2020 відзначалися зниженням і як політичних консультацій, так і окремих форм прямої співпраці між Україною і групою V4 [99]. Частково це може бути пояснене погіршенням двосторонніх відносин між Україною та Угорщиною, що з 2017 року періодично викликає політичні розбіжності та дипломатичні суперечки. Оскільки в групі V4 рішення приймаються консенсусом, більшість форматів співпраці V4+Україна були призупинені або виключені з порядку денного. Мінімальним стійким рівнем співпраці залишилася річна участь України у заходах V4+Східного партнерства на рівні міністрів закордонних справ та участь начальника Генерального штабу Збройних Сил України у нараді керівників генштабів Вишеградської групи.

2.2. Сучасний стан відносин між Україною та країнами Вишеградської групи

В період з липня 2020 року по червень 2021 року Польща очолювала Вишеградську групу. У періоди, коли Польща очолювала В4, її акцент був спрямований на декілька ключових аспектів. По-перше, це включало активну участь у процесі розширення та формування політики сусідства з Європейським союзом. По-друге, Польща намагалася зміцнити єдність самої Вишеградської групи та покращити її репутацію. Ця спроба також включала поліпшення інфраструктурних зв'язків та міжособистих контактів між людьми в цьому регіоні [72].

Щодо програми головування Польщі, яка була схвалена в червні 2020 року, її головний слоган був "Повернення на правильний шлях." Це вказувало на намір відновити економічну стійкість після кризи, спричиненої пандемією. Ініціативи цієї програми були орієнтовані на три основні аспекти: економічну співпрацю та взаємодію, забезпечення безпеки та розвиток суспільства.

Загалом, в програмі головування Польщі в Вишеградській групі на період 2020-2021 років Україна згадується п'ять разів. Ці згадки можна об'єднати в три основні напрями співпраці В4 з Україною [2].

Перші дві згадки про Україну пов'язані з політикою східного сусідства ЄС та роллю Вишеградської групи у підтримці Східного партнерства.

Третя згадка стосується розвитку телекомунікаційних мереж і пропонує проведення переговорів та моніторингу звільнення Україною частоти 700 МГц для мобільного зв'язку. З цією метою пропонується створити спільний комітет держав В4.

Польща також відзначає Україну в контексті координаційної діяльності Вишеградської групи щодо стабілізації безпосередніх сусідів групи. Крім того, виникають згадки про Україну під час консультацій стосовно посилення співпраці між НАТО та Україною та Грузією. Оскільки перспектива набуття членства в НАТО в короткостроковому та

середньостроковому планам не передбачається, Польща підтримує спеціальний статус обох держав (Програма розширених можливостей НАТО для України та План дій щодо членства для Грузії) та підтримує їхні євроатлантичні амбіції.

Зважаючи на активну роль Польщі у питаннях, пов'язаних з європейською та євроатлантичною інтеграцією України, а також у контексті агресії Російської Федерації проти України, експерти очікували позитивних змін у співпраці з країнами Вишеградської групи, включаючи сферу безпеки. Посол Республіки Польща в Україні, Бартош Ціхоцький, під час зустрічі в Міністерстві закордонних справ України, яка відбулася з нагоди завершення головування Чехії в Вишеградській групі та передачі головування Польщі, заявив, що питання безпеки буде одним із трьох пріоритетів в програмі польського головування в Вишеградській групі.

Незважаючи на явну підтримку України, Польське головування у Вишеградській четвірці в 2021 році не ознаменувалось кардинальним поліпшенням співробітництва з Україною з кількох причин:

- Відсутність консенсусу між країнами Вишеградської четвірки щодо питання про розширення формату шляхом включення України. Угорщина продовжувала виступати проти цього, що ускладнювало процес досягнення консенсусу між країнами-членами V4;
- Російська агресія проти України. Росія продовжувала чинити тиск на країни Вишеградської четвірки, намагаючись перешкодити їхній співпраці з Україною;
- Пандемія COVID-19. Пандемія COVID-19 ускладнила проведення особистих зустрічей та заходів, що також негативно вплинуло на співпрацю України з країнами Вишеградської четвірки [2].

У результаті, згадки про V4 зникли з політичних заяв президентів України та Польщі під час двосторонніх зустрічей, а регіональна співпраця змістилася у бік Люблінського трикутника. 28 липня 2020 року було

започатковано новий формат міжнародної співпраці під назвою «Люблінський трикутник» за участю Польщі, України та Литви. Ця угода була офіційно підписана в Любліні, Польща, міністрами закордонних справ цих країн: Яцеком Чапутовичем, Дмитром Кулебою та Лінасом Лінкявічюсом [21].

Люблінський трикутник – тристороння платформа для співпраці між Польщею, Україною та Литвою у сферах безпеки, політики, економіки та культури [23]. Він спрямований на зміцнення зв'язків між цими трьома країнами та просування їхніх спільних інтересів. Люблінський трикутник є важливою подією в регіоні, оскільки він об'єднує три країни зі спільною історією та культурою. Це також є відображенням зростаючої важливості Центральної та Східної Європи в ландшафті європейської безпеки.

Люблінський трикутник зосереджуватиметься на таких сферах співпраці:

- Безпека та оборона;
- Економічне співробітництво і торгівля;
- Туризм і культурний обмін;
- Енергетичне співробітництво;
- Співпраця в рамках ЄС, НАТО та Східного партнерства.

Люблінський трикутник є бажаною подією для України, оскільки він забезпечує нову платформу для співпраці з двома її ключовими союзниками. Це також сприятиме зміцненню позицій України в регіоні та сприятиме її інтеграції в європейську та євроатлантичну спільноту [40].

Люблінський трикутник має потенціал стати головною силою співпраці та інтеграції в Центральній та Східній Європі. Це платформа, яку можна використовувати для вирішення широкого кола викликів, що постають перед регіоном, включаючи загрозу з боку Росії, потребу в економічному розвитку та виклики зміни клімату.

Люблінський трикутник також є платформою, яка може бути використана для сприяння інтеграції України до європейської та євроатлантичної спільноти. Польща та Литва є рішучими прихильниками прагнень України до ЄС та НАТО. Їхня співпраця з Україною в рамках Люблінського трикутника може сприяти просуванню України до цих цілей.

У відповідь на нарощування російських військ поблизу України Польща 31 січня 2022 року оголосила про своє рішення надати Україні зброю, боєприпаси та гуманітарну допомогу у світлі російської загрози вторгнення в Україну [26]. Тресторонній пакт за участю Великої Британії, Польщі та України було оголошено 17 лютого 2022 року. Після ескалації Росією напруженості та визнання Донецької народної республіки та Луганської народної республіки на сході України, яка знаходиться під контролем Росії, президент Польщі Анджей Дуда відвідав Київ разом із президентом Литви 23 лютого 2022 року. Вони разом висловили солідарність і підтримку України, закликаючи до міжнародних санкцій проти Росії [31]. 24 лютого 2022 року, у день російського вторгнення в Україну, польський парламент ухвалив резолюцію, яка засуджує вторгнення з Польща оперативно створила дев'ять пунктів прийому цивільних біженців з України [32]. Протягом війни 2022 року Польща стала другим за величиною постачальником зброї в Україну, загальна вартість цієї зброї станом на 24 травня 2022 року перевищила \$1,6 млрд. Серед поставленої зброї були ракети, гранатомети, гвинтівки, безпілотники, танки, РПГ і боєприпаси [30]. Постійна підтримка України з боку Польщі на початку 2022 року значно покращила польсько-українські відносини [28] [39].

Проте 1 червня 2022 року в Києві відбулися перші двосторонні міжурядові консультації. 20 вересня 2023 року прем'єр-міністр Польщі Матеуш Моравецький заявив, що Польща не надаватиме Україні додаткового озброєння, окрім узгодженого раніше [27]. Це рішення було прийнято на тлі напруженості між двома країнами через заборону Польщі на імпорту українського зерна. Заборона була введена після того, як на польських

ринках виявили продаж дешевого українського зерна, призначеного для експорту через Польщу. Після виступу президента України Володимира Зеленського на Генасамблеї ООН, у якому він звинуватив Польщу в перетворенні зернового питання на «політичний театр», Моравецький попередив президента Зеленського більше «не ображати поляків» [29].

Словацько-українські відносини останніми роками також мали свої злети і падіння. З початку 2019 року відбувалася активна дипломатична взаємодія між Україною та Словаччиною на рівні урядів та вищих посадових осіб [76]. Наприклад, у січні 2019 року під час Всесвітнього економічного форуму в Давосі відбулася зустріч Віце-прем'єр-міністра України з Міністром закордонних справ і європейських питань Словаччини. У квітні 2019 року Прем'єр-міністр України відвідав Словаччину, де було обговорено багато аспектів двосторонньої співпраці, зокрема у сферах торгівлі, транспорту, енергетики та прав мігрантів. Сторони також підтвердили підтримку суверенітету та територіальної цілісності України та сприяння її євроатлантичній інтеграції.

Після президентських виборів в Україні та Словаччині весною 2019 року стосунки між двома країнами перейшли на новий рівень. Президентка Словаччини відвідала Україну у вересні 2019 року, під час візиту обговорювалися питання двосторонньої співпраці, особливо в галузі енергетики та транспорту, а також міжнародні питання. Важливими темами були також підтримка суверенітету України та її євроатлантична інтеграція.

Словаччина головує в ОБСЄ у 2019 році, що призвело до активного діалогу між керівниками зовнішньополітичних відомств обох країн. Ця взаємодія включала численні візити та зустрічі, а також участь у багатосторонніх заходах. Спільна підтримка суверенітету України та підтримка її інтеграції до європейських та євроатлантичних структур були основними пріоритетами відносин між Україною та Словаччиною під час словацького головування в ОБСЄ.

У 7-8 жовтня 2020 року Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Ольга Стефанішина та Перша заступниця Міністра закордонних справ України Еміне Джапарова взяли участь у 15-му Міжнародному форумі з питань безпеки "GLOBSEC-2020" у Братиславі. Під час заходу відбулася зустріч Еміне Джапарової з Державним секретарем Міністерства закордонних справ і європейських питань Словаччини Мартіном Клусом.

У 2020 році важливою подією став офіційний візит Президента України Володимира Зеленського в Словаччину 23-24 вересня, під час якого відбулися зустрічі Президента України з Президентом Словаччини Зузаною Чапутовою, Прем'єр-міністром Словаччини Ігорем Матовичем та Головою Національної Ради Словаччини Борисом Колларом.

Активний політичний діалог між Україною та Словаччиною продовжився і в 2021 році. Наприклад, 16 лютого 2021 року Міністр закордонних справ і європейських питань Словаччини Іван Корчок здійснив робочий візит до України, а 12-13 травня 2021 року Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба відвідав Словацьку Республіку для участі у засіданні глав МЗС у форматі Central 5¹ + Україна. Під час цих зустрічей обговорювалися важливі питання співпраці та міжнародних відносин між двома країнами.

Ключовою подією I півріччя 2021 року у двосторонніх відносинах України та Словаччини став офіційний візит Прем'єр-міністра СР Едуарда Хегера в Україну, з яким зустрілися Президент України Володимир Зеленський, Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль та Голова Верховної Ради України Дмитро Разумков. У ході переговорів делегації сторін обговорили широке коло питань двостороннього співробітництва наших держав та їх взаємодії у багатосторонньому форматі.

¹ Central 5, або C5, — це неофіційна політична співпраця, започаткована в 2020 році, за участю Австрії, Чехії, Угорщини, Словаччини та Словенії. Ця співпраця має форму дискусій на рівні міністрів закордонних справ.

23 серпня 2021 року Прем'єр-міністр Словацької Республіки Едуард Хегер взяв участь в інавгураційному саміті Кримської платформи та підтвердив невизнання незаконної анексії Криму з боку РФ, а також тверду підтримку Словацькою Республікою України в її дипломатичних зусиллях щодо відновлення суверенітету та територіальної цілісності [79].

12 листопада 2021 року Прем'єр-міністр Словацької Республіки Едуард Хегер відвідав Україну, зокрема місто Ужгород, за запрошенням Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала [66]. Цей візит підтвердив високий рівень партнерства між Україною та Словаччиною та виділив важливість стратегічного розвитку їхніх відносин. Звідси випливає спільність інтересів та відсутність суттєвих проблемних питань між обома країнами. Після зустрічі глави урядів України та Словаччини підписали спільну заяву. Також угоджено посилити співпрацю України і Словаччини в рамках Кримської платформи, спрямованої на підтримку України у питанні анексії Криму Росією.

Хоча Україна та Словаччина ніколи не підтримували особливо активних відносин, згадуючи одна одну лише у потрібний час, повномасштабне вторгнення 24 лютого 2021 року змінило цю ситуацію.

Словаччина стала одним із найактивніших союзників України у війні з Росією. Країна надала Україні значну допомогу у сфері оборони, включаючи:

- Системи протиповітряної оборони С-300. Словаччина стала першою країною, яка надала Україні далекобійну протиповітряну оборону. Системи С-300 дозволили Збройним Силам України захистити свої міста та критичну інфраструктуру від російських бомбардувань;
- Гаубиці Zuzana 2. Словаччина також надала Україні вісім самохідних гаубиць Zuzana 2. Ці гаубиці мають калібр 155 мм і дальність стрільби до 41 км. Вони є потужним засобом ураження російських військ на передовій;

- Інше озброєння. Словаччина також надала Україні інше озброєння, включаючи переносні зенітно-ракетні комплекси, протитанкові ракети, бронетранспортери та боєприпаси [80].

Крім того, президент Словаччини Зузана Чапутова стала одним із адвокатів статусу кандидата України на вступ до Європейського Союзу. Вона неодноразово заявляла про свою підтримку України та її прагнення до членства в ЄС [68]. Крім цього, країна виділяє фінансові ресурси на військову та гуманітарну допомогу Україні відповідно до рішень свого уряду.

Словаччина дотримується міжнародних санкцій, введених у відповідь на збройну агресію Росії проти України та анексію Криму. Вона продовжує активно підтримувати Україну в захисті її національного суверенітету та територіальної цілісності в рамках міжнародних організацій, таких як ООН, ОБСЄ, НАТО, Рада Європи, Європейський Союз та ЮНЕСКО.

2 червня 2022 року Віце-прем'єр-міністрка України, відповідальна за європейську та євроатлантичну інтеграцію, Ольга Стефанішина взяла участь у XVII Міжнародному форумі з питань безпеки "GLOBSEC-2022", який відбувся в місті Братислава [13]. Під час цього заходу відбулися двосторонні зустрічі з Президентом Словацької Республіки Зузаною Чапутовою та Прем'єр-міністром Едуардом Гегером.

Підтримка України та українських біженців продовжує існувати в Словаччині, хоча жодна частина населення не вимагає від уряду подібних дій. На диво, суспільство досить схильне до Росії.

За опитуваннями Globsec, у 2021 році 78% словаків вважали росіян своїми "братами-слов'янами", а 42% визнавали Росію стратегічним партнером [51]. 56% громадян Словаччини вбачають провокації в діях НАТО щодо Росії, тоді як лише 41% думають інакше. Цю думку підтримують різні політичні партії, включаючи соціал-демократів Smer-SD під керівництвом колишнього прем'єр-міністра Роберта Фіцо, ультраправих представників L'SNS, і праворадикальну SNS тощо.

Усі ці політичні сили, разом із російським вторгненням на Україну, розв'язують проти Заходу, проти підтримки України у її боротьбі, проти допомоги українським біженцям та проти антиросійських санкцій.

У березні популярний словацький сайт SME повідомив про закриття блогу Андрея Данка, лідера SNS, через розповсюдження російської дезінформації стосовно агресії Кремля проти України [45]. Національний департамент безпеки країни припинив роботу одного з найпопулярніших конспірологічних сайтів в Словаччині - Hlavné správy.

Незважаючи на заходи по боротьбі з російською дезінформацією, 28% словаків продовжують вважати, що Захід провокував Росію до вторгнення в Україну. Ще 16% вбачають провокації з боку України, яка призвела до російської агресії. Лише 51% громадян Словаччини звинувачують Росію в її вторгненні в Україну.

Всупереч думці народу, Словаччина виявляє таку активну підтримку Україні з декількох причин:

1. Нинішня правляча коаліція в Словаччині різноманітна, але поділяє прозахідні та антикорупційні цінності. Він відрізняється від попереднього уряду Роберта Фіцо та Пітера Пеллегріні, який мав більш збалансований підхід між Заходом і Сходом. Ключові фігури в закордонних справах, обороні та офісі прем'єр-міністра особливо проєвропейські та прозахідні.

2. Президентка Словаччини Зузана Чапутова є ще більш прозахідною, ще більше підкреслюючи прихильність країни до Заходу. Проросійські настрої все ще існують у Словаччині, але в основному в опозиції, а не в нинішньому уряді.

3. Нинішній уряд Словаччини добре пам'ятає словацьку економічну трансформацію, яка передбачала швидкі реформи, що призвели до членства в ЄС. Вони бачать реформаторський потенціал України та надихаються залученням архітекторів словацької економічної трансформації, таких як

Мікулаш Дзурінда та Іван Міклош, які консультували український уряд і продовжують підтримувати європейські прагнення України.

4. Громадянське суспільство та експертне середовище відіграють значну роль у підтримці уряду Словаччини, представники яких зараз перебувають при владі. На відміну від широкої громадськості, ці експерти дотримуються проукраїнських поглядів. Впливові радники президента Чапутової, такі як Іван Міклош і Яна Кобзова, мають досвід роботи в Україні. Радника Прем'єр-міністра Олександра Дулебу, який добре обізнаний з українськими справами та вільно розмовляє українською, вважають важливою частиною розвитку добрих відносин між Україною та Словаччиною. Інтереси Словаччини збігаються з інтеграцією України в ЄС і НАТО, що також сприяє розвитку східної Словаччини, оскільки вона віддаляється від східного кордону ЄС.

5. Словаччина спочатку ризикнула надати зброю Україні, що згодом посилило її власні військові можливості. Ця підтримка призвела до модернізації збройних сил Словаччини за сприяння Сполучених Штатів, включаючи надання «Patriot» замість переданих ракет С-300. Подібним шляхом пішла Польща. Однак Угорщина, незважаючи на схожі потреби у переозброєнні, рішуче відмовилася постачати зброю Україні [45].

Словаччина не може гарантувати вічну підтримку для України, і існує можливість, що вона може змінити свій курс із часом, особливо відповідаючи на вплив проросійських сил. У країні існує поширена російська пропаганда, включаючи ту, яка спрямована проти України, і вона великою мірою впливає на громадян. Декілька опозиційних політиків використовують російські наративи у своїй політичній діяльності, щоб боротися з політичними супротивниками, і це посилює присутність російської пропаганди в країні.

У парламентських виборах, що відбулися 30 вересня 2023 в Словаччині, однією із провідних політичних партій стала "SMER" Роберта Фіца, яка спрямована на проросійську співпрацю. Лідер цієї партії публічно

висловлював намір скасувати підтримку України, як у військовій, так і політичній сферах [60].

Аби забезпечити проєвропейські погляди в уряді, президентка Словаччини Зузана Чапутова відмовляється схвалити уряд на чолі з проросійським прем'єр-міністром, допоки Роберт Фіц не змінить свою кандидатуру на посаду міністра довіклля [35].

Зазвичай, Чехія і Словаччина притримуються схожих принципів в міжнародній політиці і, зокрема, у відносинах з Україною. Обидві країни є членами НАТО і Європейського Союзу. Вони також є прихильниками демократичних цінностей і прав людини. Обидві країни надали Україні значну допомогу у сфері безпеки та розвитку [75].

Відносини між Україною та Чехією у 2020 році були тісними та дружніми. Обидві країни притримувалися схожих поглядів на міжнародну ситуацію, зокрема на агресію Росії проти України. У 2020 році Чехія надала Україні значну допомогу, включаючи:

- Фінансову допомогу в розмірі 50 млн євро. Ця допомога була призначена для підтримки української економіки та боротьби з COVID-19;
- Військову допомогу в розмірі 10 млн євро. Ця допомога була призначена для зміцнення обороноздатності України;
- Гуманітарну допомогу в розмірі 15 млн євро.

4 лютого 2020 року у Празі відбулось інавгураційне засідання Українсько-чеського форуму, першого в історії відносин між Україною та Чехією [46]. Згідно з задумом, цей форум стане платформою для провідних експертів та громадських діячів обох країн. Він охоплюватиме різноманітні питання, включаючи взаємини, представництво спільних інтересів у європейських структурах та обмін корисним досвідом, особливо в тих галузях, де одна з країн має унікальний досвід і досягнення.

У 2021 році відзначалася позитивна динаміка в відносинах між Україною та Чехією. Зокрема, з 22 по 25 серпня відбувся офіційний візит

Голови Сенату Парламенту Чеської Республіки Мілоша Вистрчіла до України [49]. Основні пункти його програми включали участь у запуску Кримської платформи, відзначення 30-річчя незалежності України, зустрічі з Президентом України Володимиром Зеленським, Головою Верховної Ради України Дмитром Разумковим, проведення зустрічей з лідерами кримських татар, такими як Мустафа Джемільєв і Рефат Чубаров, а також відвідування Контрольно-пропускного пункту «Чонгар» на адміністративному кордоні між окупованим Кримом та материковою частиною України.

З початку повномасштабної російської агресії проти України Чехія стала одним з найближчих партнерів України у Європі. Країна надала Україні значну військову, гуманітарну та політичну допомогу.

Чехія надала Україні значну військову допомогу, включаючи:

- Системи протиповітряної оборони С-300;
- Самохідні гаубиці Zuzana 2;
- 152-мм артилерійські снаряди;
- Бронетранспортери БТР-4;
- Автомобілі підвищеної прохідності;
- Піхотні гранатомети;
- Протитанкові ракети;
- Бронежилети;
- Каски [58], [100].

Чехія активно підтримує Україну в міжнародних організаціях, зокрема в НАТО та Європейському Союзі. Країна також закликала до посилення санкцій проти Росії. Чехія демонструє неймовірну солідарність з Україною за усіма напрямками. Країна не лише надає Україні значну допомогу, а й активно виступає на захист її суверенітету та територіальної цілісності.

Після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну відбулася активізація взаємодії між Україною та Чехією на вищому рівні [75]. Зокрема, 26 лютого 2022 року відбулася перша телефонна розмова Президента

України Володимира Зеленського і Прем'єр-міністра Чехії Петра Фіали, під час якої Прем'єр-міністр Чехії висловив підтримку України в опозиції проти російської агресії. Телефонні розмови між Прем'єр-міністром Чехії, Президентом України і Прем'єр-міністром України Денисом Шмигалем також відбулися 27 лютого, 4, 8, 13 та 29 березня, під час яких вони обговорювали конкретні питання допомоги Україні. Крім того, 15 березня відбувся перший робочий візит до Києва Прем'єр-міністра Чехії Петра Фіали, разом із прем'єр-міністрами Польщі та Словенії. Під час цього візиту вони провели двосторонні зустрічі з Президентом України Володимиром Зеленським і Прем'єр-міністром України Денисом Шмигалем, щоб обговорити питання надання допомоги Україні у боротьбі з російською агресією.

Відтоді, як росія розпочала військову операцію в лютому, чеські офіційні особи неодноразово відвідували Україну з офіційними візитами. Активна участь політиків із країн Центральної та Східної Європи (ЦСЄ) підкреслює їх роль як головних рушіїв антиросійської політики, яка отримала підтримку серед більшості країн-членів ЄС, за винятком Угорщини.

Ключові дискусії під час жовтневої міжурядової сесії між Чеською Республікою та Україною 2022 року охоплювали такі теми, як відбудова України, військова та гуманітарна допомога, військово-промислова співпраця, становище українських біженців у Чехії, інтеграція України до західних інституцій (ЄС та НАТО), а також фінансова допомога Києву з боку ЄС [3]. Крім того, було підписано два важливі документи: Спільну декларацію про євроатлантичну перспективу України та Спільну заяву за результатами міжурядових консультацій між Україною та Чеською Республікою.

Обидві сторони дійшли консенсусу щодо необхідності відновлення влади Києва над територіями, на які претендує український уряд, охоплюючи Крим, Донецьку, Луганську, Херсонську та Запорізьку області. Прага зобов'язалася запропонувати подальшу допомогу Кримській платформі

Володимира Зеленського, започаткованій у серпні 2021 року за підтримки G7, більшості західних країн, а також ключових міжнародних організацій, таких як НАТО, ЄС, Рада Європи та ГУАМ. Ця платформа мала на меті посилити ефективність санкцій проти «російських агресорів», як заявив міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба [7].

У Спільній заяві [19] Чехія та Україні також виступили за створення спеціального трибуналу проти «російських військових злочинців», що є довгостроковою метою, яку особливо підтримує Прага, зокрема міністр закордонних справ Ян Ліпавскі. Прем'єр-міністри Петро Фіала та Денис Шмигаль дійшли згоди щодо розширення санкцій Заходу проти Росії, надання Києву військової підтримки та поступової інтеграції українських територій у західні інституційні рамки. В обмін на значну підтримку Київ підтвердив, що Прага відіграватиме певну роль у відбудові Дніпропетровської області.

Крім того, документ окреслив дорожню карту співпраці в різних сферах, включаючи безпеку, соціальні справи, фінанси, закордонні справи, оборону, транспорт, охорону здоров'я, промисловість і торгівлю, а також освіту.

Взаємовідносини між Україною та Угорщиною є важливими для України через їх сусідство, членство Угорщини в Європейському Союзі та НАТО, і також через інтерес України до співпраці з Вишеградською групою. Особливу вагу в цих відносинах має проживання на території України приблизно 150 тисяч угорських меншин, і близько 7 тисяч українців проживають на території Угорщини [93]. Після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, кількість українців в Угорщині збільшилась майже до 25 тисяч осіб [37].

На рівні глав зовнішньополітичних відомств обох країн відбулися важливі зустрічі. Наприклад, 22 липня 2021 року під час візиту Міністра зовнішньої економіки і закордонних справ Угорщини Петера Сійярто до України, де він виступав як головуєчий в Раді Міністрів Ради Європи,

відбулася зустріч та відвідання зони проведення Операції об'єднаних сил (ООС) [74]. Також, 27 грудня 2021 року відбулася телефонна розмова Міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби з Міністром зовнішньої економіки і закордонних справ Угорщини Петером Сійярто.

Крім цього, Україна та Угорщина мають різні спільні двосторонні органи, включаючи Спільну міжурядову українсько-угорську комісію з питань економічного співробітництва; українсько-угорську Міжурядову змішану комісію з питань транскордонного та прикордонного співробітництва; Змішану українсько-угорську комісію з питань забезпечення прав національних меншин; українсько-угорську Міжвідомчу робочу групу з питань освіти; українсько-угорську Змішану комісію з питань контролю прикордонного руху; та українсько-угорську Робочу групу з питань сільського господарства.

У 2014 році Росія анексувала Кримський півострів і розпочала війну на Донбасі. Угорщина засудила ці дії Росії і підтримала суверенітет і територіальну цілісність України. Угорщина також надала Україні значну гуманітарну допомогу. Після початку повномасштабної російської агресії проти України у 2022 році Угорщина продовжила виявляти підтримку України. Країна надала гуманітарну допомогу Україні та дозволила транзит гуманітарної допомоги через свою територію. Угорщина також засудила російську агресію і підтримала санкції проти Росії.

Проте в українсько-угорських відносинах існують певні питання. Одним з таких питань є захист прав угорської меншини в Закарпатській області України. Угорщина вважає, що Україна недостатньо забезпечує захист прав угорської меншини і закликає Україну прийняти заходи для забезпечення цього захисту [59]. Угорщина закликає Україну до наступних заходів:

- Прийняття закону про національні меншини, який би гарантував захист прав угорської меншини в Україні;

- Введення освітнього законодавства, яке б гарантувало право угорських дітей навчатися рідною мовою;
- Введення законодавства, яке б гарантувало право угорської меншини на використання угорської мови в публічному просторі;
- Внесення змін до закону про місцеве самоврядування, які б гарантували право угорської меншини на участь у місцевому самоврядуванні.

Україна, у свою чергу, стверджує, що вона забезпечує належний захист прав угорської меншини в Україні. Україна зазначає, що в Закарпатській області функціонують угорські школи, дитячі садки, театри та інші культурні установи. Україна також зазначає, що угорська меншина має право брати участь у місцевому самоврядуванні.

Ще однією проблемою є будівництво газопроводу "Північний потік-2" [71]. Угорщина підтримала цей газопровід, який проходить через її територію. Україна вважає "Північний потік-2" загрозою для європейської енергетичної безпеки через залежність від російського газу та можливість політичного використання газопроводу Росією. Також обурює можливе зменшення транзиту російського газу через Україну, що вразить українську економіку.

Угорщина вважає "Північний потік-2" вигідним для Європи, оскільки забезпечить додаткові газові поставки та може знизити ціни. Також вважає, що цей газопровід не загрожує українській енергетичній безпеці, оскільки інші маршрути залишаються доступними для України.

Після 24 лютого 2022 року відносини між Угорщиною та Україною лишаються складними. Угорщина засудила російську агресію проти України та надала гуманітарну допомогу. Однак Угорщина не підтримала санкції проти Росії, включаючи заборону на імпорту російської нафти та газу [89]. Україна розчарована цією позицією та вважає, що Угорщина не виявила достатню підтримку в боротьбі з Росією.

Також Угорщина відмовляється надавати Україні озброєння та не дозволяє перевозити зброю транзитом через свою територію. В одному зі своїх передвиборчих інтерв'ю, Орбан розпочав обговорення питання військової допомоги Україні, намагаючись використати це питання в передвиборчій кампанії перед парламентськими виборами 3 квітня 2022 року [16]. Він стверджував, що опозиція висловлює намір надсилати зброю для використання проти росіян або відправляти солдат для боротьби з росіянами. Проте слід зауважити, що жодна опозиційна партія фактично не пропонувала надсилати військових для допомоги Україні.

7 березня угорський уряд не дав дозволу на передачу військового обладнання та летальної зброї Україні через повітряні або сухопутні шляхи з угорської території [14]. Замість цього, вони дозволили транзит цих матеріалів через свою територію до інших країн НАТО, які могли б передати їх Україні.

Після обрання нової президентки Угорщини Каталін Новак 14 травня 2022 року, з'явилась певна надія на потеплення двосторонніх відносин [97]. Міс Новак наголошувала на тому, що Угорщина рішуче проти відродження будь-яких ознак Радянського Союзу і вимагає розслідування воєнних злочинів в Україні. Вона відзначила, що Угорщина не залишається нейтральною в цьому питанні і стоїть на стороні безневинних жертв та правди. Крім того, Угорщина підтримала вступ України до Європейського Союзу, надаючи Україні статус кандидата без зволікань.

Проте, не дивлячись на ці заяви, відносини між Угорщиною та Україною залишаються напруженими. Польща та Угорщина реагують на цю ситуацію з протилежних точок зору. Відомий факт, що Орбану важливі російські зв'язки, і він намагається підтримувати співпрацю з Росією.

2.3. Фактори, які впливають на розвиток відносин

На розвиток відносин України та країн Вишеградської групи впливають такі фактори:

- Спільні інтереси: Україна та країни Вишеградської групи мають спільні інтереси в таких сферах, як безпека, економіка та культура;
- Історія та культура: Україна та країни Вишеградської групи мають спільну історію та культуру, що сприяє розвитку їхніх відносин;
- Внутрішньополітична ситуація: Внутрішньополітична ситуація в Україні та країнах Вишеградської групи також може впливати на розвиток їхніх відносин.

Відносини між Польщею та Україною відображають геополітичні складнощі та культурний контекст останнього століття в історії Східної Європи на повну міру. Ці відносини розвиваються під впливом розгляду питань безпеки та взаємного бажання співпрацювати ближче або навіть укласти альянс. Проте, вони також виявилися супроводженими низкою непорозумінь та конфліктів. Сусідство з великим потенціалом залишається уразливим, цього разу не стільки через вплив великих держав, скільки через зміни в регіональному середовищі та внутрішні політичні процеси.

Останні події в історії відкрили нові можливості для розвитку відносин між Польщею та Україною, де довіра та взаємо вигідність стали важливими складовими. Ці дві країни зуміли використати ці можливості, відзначаючи спільне сприйняття проблем безпеки у Східній Європі та активну підтримку одна одної у різних сферах. Вони розглядають одна одну як стратегічних партнерів [77].

Польща та Україна в минулому приймали рішення, які спричинили погіршення відносин між ними. Наприклад, в 2015 році Україна прийняла "закони про декомунізацію", які передбачали покарання за заперечення героїзму захисників України. Ці закони спричинили реакцію Польщі, особливо через те, що вони були прийняті у той самий день, коли президент

Польщі виступив у Верховній Раді України з промовою про бажання покращити відносини з Україною. У 2016 році Сейм Польщі ухвалив резолюцію, у якій Волинська трагедія була визнана геноцидом поляків, що також спричинило розлад у відносинах. У відповідь на демонтаж пам'ятника УПА в польському селищі Грушовіці, Україна заборонила польські роботи з ексгумації на своїй території в 2017 році. Також у 2018 році Сейм Польщі прийняв поправки до закону про Польський інститут національної пам'яті, які передбачали кримінальне переслідування за заперечення "злочинів українських націоналістів" у період з 1925 по 1950 рік [52].

В українсько-словацьких двосторонніх відносинах можна відзначити деякі конфліктні аспекти та розбіжності, які неодмінно виникають між країнами-сусідами. Ці питання, зазвичай, стосуються проблем контрабанди, підходів до співпраці з Росією та проблеми корупції:

- Контрабанда є однією з найпоширеніших проблем у відносинах України та Словаччини. Вона стосується як товарів, так і людей. У 2022 році Словаччина заблокувала понад 200 тонн контрабандних сигарет, які прямували з України. Також є проблеми з контрабандою людей, зокрема жінок і дітей, які вивозяться з України в Європу;

- Різні погляди на політику щодо Росії є ще однією проблемою у відносинах України та Словаччини. Словаччина має більш тісні економічні зв'язки з Росією, ніж Україна. У 2022 році Словаччина відмовилася підтримати санкції проти Росії, що викликало розчарування в Україні;

- Корупція також є проблемою у відносинах України та Словаччини. Словаччина неодноразово критикувала Україну за корупцію в уряді та бізнесі. У 2022 році Словаччина відмовилася надати Україні макрофінансову допомогу, посилаючись на корупційні проблеми в Україні;

- Крім конфліктів та незгод, Україна та Словаччина також мають деякі занепокоєння щодо відносин між собою. Словаччина занепокоєна тим, що Україна може стати членом НАТО, що може призвести до загострення

відносин між Росією та НАТО. Україна занепокоєна тим, що Словаччина має тісні економічні зв'язки з Росією, що може призвести до того, що Словаччина буде відмовлятися від підтримки України у її боротьбі з російською агресією[83].

У відносинах між Україною та Чехією були певні перешкоди через внутрішні проблеми в Україні, такі як зміщення влади провладними політичними силами, придушення опозиційних груп, соціальні нерівності і спадковий вплив радянського комуністичного минулого:

1. Узурпація влади провладними політичними силами в Україні була однією з основних проблем, яка заважала розвитку українсько-чеських відносин. Це проявлялося в недемократичних виборах, обмеженні свободи слова та преси, а також у переслідуванні опозиції;

2. Придушення опозиційних сил в Україні також було серйозною проблемою, яка заважала розвитку українсько-чеських відносин. Це проявлялося в репресіях проти опозиційних політиків, активістів та журналістів;

3. Соціальні нерівності в Україні були ще однією проблемою, яка заважала розвитку українсько-чеських відносин. Це проявлялося в бідності, безробітті та нерівному доступі до освіти та охорони здоров'я;

4. Радянське комуністичне минуле України також було проблемою, яка заважала розвитку українсько-чеських відносин. Це проявлялося в недовірі до України з боку деяких чеських політиків та громадян[62].

Ці проблеми негативно впливали на українсько-чеські відносини. Вони викликали недовіру та занепокоєння в Чехії щодо майбутнього України. Це також призвело до того, що Чехія не завжди була готова надавати Україні необхідну підтримку. Після Революції Гідності в Україні у 2014 році ці проблеми почали поступово вирішуватися. Україна стала більш демократичною і відкритою країною. Це призвело до покращення українсько-чеських відносин.

На відносини україно-угорські відносини впливає питання угорської національної меншини на заході України. Будапешт досить негативно ставився до Президента Петра Порошенка, звинувачуючи його в провадженні анти угорської політики та порушення прав меншини. Під час виборчої кампанії на початку 2019 року угорське керівництво відкрито висловлювало свою підтримку кандидату у президенти України Володимирі Зеленському. Вони сподівалися, що обрання Зеленського призведе до компромісів у важливих питаннях угорсько-українських відносин. Також Будапешт виразив надію на швидке поліпшення відносин і зміни в законодавстві після приходу нового глави України [56].

Проте, процес налагодження відносин затримувався через деякі фактори. Це в частині може бути пояснено залишками старих структур в українському парламенті та уряді, які мали зв'язки з попереднім президентом П. Порошенком і продовжували впливати на політичну агенду. Крім того, існувала безкомпромісна позиція Будапешта у вирішенні питань, пов'язаних з угорською меншиною. Як результат, Угорщина використовувала тактику блокування різних ініціатив, включаючи Комісію Україна-НАТО та політичні рішення, що обговорювалися на самітах і високорівневих зустрічах.

Кількість трудових мігрантів з України в країнах Вишеградської групи є одним із найважливіших факторів, який впливає на відносини між Україною та цими країнами. За даними Міжнародної організації праці, на початку 2023 року в країнах Вишеградської групи проживало близько 3,5 мільйона українців, з яких близько 2,5 мільйона були трудовими мігрантами [88].

Ця велика кількість українських трудових мігрантів має як позитивні, так і негативні наслідки для економіки країн Вишеградської групи. З одного боку, українські трудові мігранти заповнюють дефіцит робочої сили в багатьох галузях економіки країн Вишеградської групи, зокрема в будівництві, сільському господарстві та сфері послуг. З іншого боку,

українські трудові мігранти можуть створювати соціальні та політичні проблеми, зокрема в сфері охорони здоров'я, освіти та житла.

Вторгнення Росії в Україну, яке відбулося 24 лютого 2022 року, істотно повпливало на відносинах між Україною та країнами Вишеградської групи:

- По-перше, вторгнення Росії зміцнило політичну єдність між Україною та країнами Вишеградської групи. Всі чотири країни відверто осудили агресію Росії та надали Україні значну підтримку, включаючи військову, економічну та гуманітарну допомогу.
- По-друге, вторгнення призвело до зростання економічного та соціального взаємодії між Україною та країнами Вишеградської групи. Країни Вишеградської групи прийняли мільйони українських біженців, а також розширили торгівельні зв'язки з Україною.
- По-третє, вторгнення Росії призвело до посилення військового співробітництва між Україною та країнами Вишеградської групи. Країни Вишеградської групи надали Україні військову технічну підтримку та надали можливість для навчання, а також висловили підтримку бажання України приєднатися до НАТО.

Великий наплив українських біженців у зв'язку з російсько-українською війною також має значний вплив на відносини України та країн Вишеградської групи. З початку війни в Україну втекли понад 8 мільйонів українців, з яких близько 2,5 мільйонів отримали тимчасовий захист у країнах В4 [50].

Цей великий наплив українських біженців є серйозним викликом для країн Вишеградської групи. Країни Вишеградської групи надають біженцям з України гуманітарну допомогу, а також допомагають їм знайти житло, роботу та медичну допомогу.

Вплив українського трудових мігрантів та українських біженців на відносини України та країн Вишеградської групи можна розглядати з наступних аспектів:

- Економічний аспект. Українські трудові мігранти мають важливе значення для економіки країн Вишеградської групи. Вони заповнюють дефіцит робочої сили в багатьох галузях, що сприяє економічному зростанню країн Вишеградської групи. Великий вплив українських біженців також має позитивний вплив на економіку країн Вишеградської групи. Багато українських біженців знайшли роботу в країнах Вишеградської групи, що сприяє зростанню зайнятості та економічному зростанню.

- Соціальний аспект. Українські трудові мігранти та українські біженці сприяють культурному обміну між Україною та країнами Вишеградської групи. Вони також сприяють розвитку відносин між українським та народами країн Вишеградської групи.

- Політичний аспект. Українські трудові мігранти та українські біженці сприяють зміцненню відносин між Україною та країнами Вишеградської групи. Вони є символом солідарності між двома країнами у важкий для України час.

Українські експерти вказують на той факт, що інколи влада України виявляє менший інтерес до співпраці з країнами Вишеградської групи (В-4). Наприклад, у 2020 році була прийнята нова Стратегія національної безпеки України, де зазначено, що Вишеградська група не згадується як регіональне об'єднання взагалі. Однак в тому ж документі, в розділі, присвяченому зовнішній та внутрішній політиці України для забезпечення національних інтересів і безпеки, вказується, що Україна буде розвивати стратегічне партнерство з іншими країнами, включаючи Республіку Польща, Литовську Республіку та інші, та партнерські відносини з країнами Балтії та Північної Європи, а також добросусідські стосунки з країнами Центральної та Південно-Східної Європи.

Експерти «Української призми» після аналізу аналітичних доповідей за 2014-2017 роки, стосовно співпраці України з країнами Вишеградської

четвірки, визначають три рівні співпраці, які взаємодоповнюють один одного та створюють певну ієрархію підходів:

1. Стратегічне партнерство з Польщею, яке включає поглиблення двосторонніх відносин у сфері безпеки та оборони.
2. Формування Балто-Чорноморської системи безпеки (Міжмор'я) у ширшому регіональному контексті з участю України, базуючись на співробітництві центральноєвропейських країн, включаючи країни Вишеградської групи і країни Балтії.
3. Поглиблення співпраці з країнами Вишеградської групи, яка з поступовим розвитком перетворюється з інструмента суспільно-культурного співробітництва на військово-політичний альянс з міжнародною Вишеградською бойовою тактичною групою та ініціативою в галузі енергетичної безпеки.

Висновки до 2 розділу

У пострадянському періоді, що настав із розпадом Союзу Радянських Соціалістичних Республік та настанням незалежності України у 1991 році, взаємодія між Україною та країнами Вишеградської групи стала важливим елементом в зовнішній політиці та регіональній співпраці. Цей період визначався не лише визнанням незалежності України, але й активними зусиллями у реалізації стратегій реформ, сприянні демократії та спільному розвитку. Україна та країни Вишеградської групи встановили дипломатичні відносини, проявляючи взаємну підтримку та готовність спільно працювати над ключовими питаннями. Спільна мета у впровадженні реформ, розвиток громадянського суспільства та підтримка економічного зростання стали структурними засадами їхньої взаємодії.

У період з 2007 по 2010, дипломатичні відносини між Україною та Вишеградською Четвіркою активно розвивались через різноманітні спільні програми та платформи. У 2007 році Єврокомісія розробила 12 програм для країн, що межують з Європейським Союзом. Україна та країни Вишеградської групи приєдналися до трьох програм, сприяючи транскордонній співпраці. У 2009 році представники країн Вишеградської четвірки в Києві висловили підтримку євроатлантичному курсу України. Країни Вишеградської групи також брали участь у створенні політики "Східного партнерства" Європейського Союзу, підтримуючи інтеграцію України в різних сферах.

Після приходу до влади президента Віктора Януковича в 2010 році Україна змінила свою західну інтеграційну спрямованість. Це виявилось в зміні Закону про зовнішню політику, яка оголосила про позаблоковий статус, відмовившись від намірів щодо членства в НАТО. У 2011 році Україну запросили приєднатися до Вишеградської бойової групи ЄС, що вказує на розширення співпраці у сфері безпеки та оборони. Це стало важливою подією в контексті інтеграції України до Європейського Союзу, отримання підтримки від країн Вишеградської групи та зміцнення військової співпраці

між сторонами. Україна відправила 100 військовослужбовців до Польщі для спільного навчання з країнами Вишеградської групи.

Згодом, з подіями на сході України та анексією Криму у 2014 році, країни Вишеградської групи виявили гуманітарну та військову підтримку і солідарність з Україною, підтверджуючи свою готовність долати виклики та спільно працювати над забезпеченням стабільності в регіоні. Ці події підкреслюють глибоку та комплексну взаємодію між Україною та країнами Вишеградської групи, яка визначалася не лише реалізацією спільних цілей, але й взаємним розумінням важливості утвердження демократичних цінностей та зміцнення європейського простору.

У 2017-2018 роках співпраця між Україною та країнами Вишеградської групи була обмежена через непорозуміння, особливо з боку Угорщини. Після конфліктних моментів співпраця зросла, коли Словаччина та Чеська Республіка очолювали групу в 2019 році. Проте, робочий порядок не суттєво поліпшився, і співпраця обмежувалася зустрічами на рівні міністрів закордонних справ у форматі В4+Східне партнерство. Взаємодія також зазнала застою під час очолювання Вишеградської групи Польщею, особливо через конфлікти між Україною та Угорщиною.

У 2021 році, під час головування Польщі у Вишеградській четвірці, співпраця з Україною не суттєво покращилася через відсутність консенсусу щодо розширення формату та опозицію Угорщини. Російська агресія та пандемія COVID-19 також ускладнили співпрацю між країнами. В результаті зникли згадки про Вишеградську четвірку в політичних заявах президентів України та Польщі, а регіональна співпраця змістилася в бік Люблінського трикутника. Новий формат міжнародної співпраці, Люблінський трикутник, був започаткований 28 липня 2020 року і включає Польщу, Україну та Литву і передбачав співпрацю у сферах безпеки, оборони, туризму, енергетичного співробітництва та євроінтеграції.

Починаючи з 24 лютого 2021 року, коли російська армія розпочала повномасштабне вторгнення на територію України, співпраця між Україною

та Вишеградською групою набула нового рівня значимості. Ці країни, що входять до складу Вишеградської групи (Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина), продемонстрували активну підтримку та виявили глибоке розуміння ситуації на сході України.

За цей період було виявлено підвищений рівень взаємодії, який визначився як в політичній, так і в гуманітарній сферах. Країни Вишеградської групи надали значний обсяг гуманітарної допомоги Україні, включаючи медичні засоби, харчові продукти та інші необхідні ресурси. Така взаємодія стала свідченням солідарності та підтримки в умовах гострої кризи.

Політичний діалог між Україною та країнами Вишеградської групи також зазнав суттєвого розширення. Вони взаємодіяли на міжнародних форумах, обмінювалися інформацією та обговорювали спільні стратегії у відповідь на агресію з боку Росії. Така об'єднана діяльність стала ефективним механізмом відповіді на виклики, поставлені перед регіоном.

У зв'язку з інтенсивністю конфлікту на сході України, співпраця між Україною та Вишеградською групою виявилася не тільки важливою, але і стратегічно необхідною для забезпечення безпеки та стабільності в регіоні.

Починаючи з подій 24 лютого 2021 року, коли російська армія вторглася на територію України, взаємодія між Україною та країнами Вишеградської групи отримала новий рівень значущості. Цей період став часом реальних випробувань для обох сторін, вимагаючи від них спільних зусиль у забезпеченні безпеки та стабільності в регіоні.

Одним із ключових факторів, що вплинули на відносини, стала безпекова загроза від Росії. Спільна необхідність опору агресії призвела до згуртування України та країн Вишеградської групи у вирішальний союз. Обмін інформацією, спільні стратегії та взаємна підтримка стали ключовими елементами в їхній спільній роботі над реагуванням на складну безпекову ситуацію.

Геополітичне положення обох сторін в центрі Європи визначило стратегічне значення їхнього партнерства. Обмін інформацією та розвиток торговельних шляхів сприяли їхньому спільному інтересу у зміцненні регіональної безпеки та розвитку економічних зв'язків.

Крім того, обидві сторони висловлюють інтерес до євроінтеграції, що створює позитивну атмосферу для розвитку демократичних цінностей та спільних стандартів. Економічні інтереси, зокрема у сфері торгівлі та інвестицій, також грають важливу роль у взаємодії обох сторін.

Надто важливим фактором стали культурна взаємодія та освіта. Обмін досвідом, студентські програми та культурні події сприяють не лише поглибленню взаєморозуміння, але й побудові довіри та позитивного сприйняття в обох суспільствах.

Відносини між Польщею та Україною відображають геополітичні та культурні виклики минулого століття в Східній Європі. Ці відносини розвиваються під впливом питань безпеки та співпраці, але супроводжуються непорозуміннями та конфліктами. Останні події в історії відкрили нові можливості для розвитку відносин, з фокусом на довірі та взаємовигідності. Польща та Україна визнають одна одну як стратегічних партнерів, активно сприяючи одна одній у різних сферах. Згадки про минулі конфлікти, такі як закони про декомунізацію та питання Волинської трагедії, викликають напруження, але обидві сторони прагнуть подолати їх для покращення відносин.

У відносинах між Україною та Словаччиною існують конфліктні аспекти, які стосуються контрабанди, співпраці з Росією та проблеми корупції. Контрабанда, яка охоплює як товари, так і людей, є серйозною проблемою, зокрема у 2022 році було заблоковано понад 200 тонн контрабандних сигарет з України. Різні погляди на політику щодо Росії також викликають непорозуміння, зокрема, у 2022 році Словаччина відмовилася від санкцій проти Росії. Крім того, корупція є проблемою, і Словаччина відмовилася від надання макрофінансової допомоги Україні

через це. Незгоди виникають і щодо можливого членства України в НАТО та економічних зв'язків Словаччини з Росією.

У відносинах між Україною та Чехією існували проблеми через внутрішні труднощі в Україні, такі як узурпація влади, придушення опозиції, соціальні нерівності та спадковий вплив минулого. Ці проблеми викликали недовіру з боку Чехії та ускладнювали розвиток відносин. Після Революції Гідності у 2014 році вони почали вирішуватися, що призвело до поліпшення українсько-чеських відносин.

Україно-угорські відносини впливають питання угорської меншини на заході України. Будапешт критикував Порошенка за його політику стосовно меншини, але виразив підтримку Зеленському, сподіваючись на поліпшення відносин. Проте, процес налагодження затримувався через старі структури та безкомпромісну позицію Будапешта, що призводило до блокування ініціатив і рішень.

Трудова міграція з України в країни Вишеградської групи є ключовим фактором у відносинах. За даними Міжнародної організації праці, близько 3,5 мільйона українців проживають у цих країнах, із них 2,5 мільйона є трудовими мігрантами. Це має плюси і мінуси для економіки, заповнюючи дефіцит робочої сили, але створюючи соціальні та політичні виклики. Також важливий є великий наплив українських біженців через війну, що ставить перед країнами Вишеградської групи серйозні завдання з надання гуманітарної допомоги та інтеграції.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ

3.1. Потенційні напрями розвитку співпраці

Потенційні напрями розвитку співробітництва між Україною та Вишеградською групою (V4) охоплюють різні стратегічні та практичні сфери, що відображають геополітичні, безпекові та економічні виклики в регіоні.

Пожвавлення формату V4+Україна передбачає підхід до співпраці, за якого країни Вишеградської групи брали б участь з Україною в структурованому діалозі, щоб допомогти у поствоєнному відновленні та реконструкції нації [38]. Потенційна структура передбачатиме, що держави V4 не лише нададуть консультації, але й розділять тягар і можливості, пов'язані з різними проектами відновлення. Вони можуть включати негайні зусилля з відновлення, такі як ремонт інфраструктури, а також довгострокові інвестиції, спрямовані на економічний розвиток та інтеграцію з європейськими системами. Формат, ймовірно, передбачатиме регулярні зустрічі, сесії зі стратегічного планування та, можливо, створення спеціального фонду чи фінансового механізму для спрямування інвестицій у проекти відновлення України. Цей підхід до співпраці спрямований на оптимізацію ресурсів, досвіду та стратегічних інвестицій, створення синергії між членами V4 та Україною, сприяння стабільності та зміцнення економічних і політичних зв'язків у регіоні.

Посилення оборонного співробітництва в рамках Вишеградської групи включає кілька ключових елементів. По-перше, досвід, отриманий під час спільних військових навчань, може дати цінну тактичну інформацію, особливо в поєднанні з українськими знаннями про поточну динаміку конфлікту та військові стратегії Росії. Цей обмін інформацією має ключове значення для посилення колективної оборони країн V4.

По-друге, існує потенціал для залучення України до ширших європейських оборонних ініціатив. Адвокація Вишеградської групи може призвести до більш інклюзивної участі України в існуючих структурах оборонного співробітництва ЄС, таких як PESCO, Європейський оборонний фонд та EDIP. Це дало б змогу Україні отримати вигоду від спільних оборонних ресурсів, проектів досліджень і розробок, а також механізмів колективної оборони, таким чином зробивши внесок у загальну архітектуру безпеки Європи. Мета полягає в тому, щоб створити більш надійну та єдину регіональну оборонну позицію, яка зможе ефективно стримувати агресію та забезпечувати стабільність у Центральній та Східній Європі.

По-третє, важливим елементом посилення оборонного співробітництва є спільна розробка та виробництво оборонної техніки і зброї. Це може включати обмін технологічними знаннями, спільні науково-дослідницькі проекти та співпрацю в області виробництва військового обладнання. Вишеградська група разом з Україною може створити спільні програми для розробки та виробництва стратегічних оборонних систем, що підсилять обороноздатність регіону та забезпечать інтереси учасників.

По-четверте, важливим аспектом є спільна інфраструктура для реагування на кризи та ефективного взаємодії у разі загрози. Спільно вироблені плани та механізми для швидкого реагування на потенційні загрози, обмін інформацією щодо ситуації в регіоні та координація заходів у разі виникнення конфлікту можуть значно підвищити ефективність оборонного співробітництва.

Посилення оборонного співробітництва в рамках Вишеградської групи з Україною включає в себе обмін досвідом та інформацією, залучення до європейських ініціатив, спільну розробку та виробництво техніки, а також створення спільної інфраструктури для ефективного реагування на загрози. Ці заходи мають на меті зміцнити обороноздатність регіону та забезпечити стабільність у Центральній та Східній Європі.

Пожвавлення формату V4+Східне Партнерство, зокрема під час головування Чеської Республіки в Раді ЄС, вказує на стратегічний фокус політики Східного партнерства. Потенційна зустріч V4+Східне Партнерство слугуватиме форумом для перегляду та, можливо, вдосконалення інструментів і програм, які наразі доступні державам-партнерам у рамках Східного Партнерства. Це може включати обговорення п'яти пріоритетів, викладених у Декларації саміту Східного Партнерства від грудня 2021 року [17] вивчення того, як вони узгоджуються з поточними геополітичними реаліями, і як Вишеградська Четвірка може підтримати своїх партнерів зі Східного Партнерства в таких сферах, як економічна інтеграція, зміцнення інституцій та належне управління, мобільність, контакти між людьми та взаємозв'язок. Це також була б можливість оцінити ефективність політики Східного партнерства та адаптувати її для більш ефективного задоволення потреб держав-партнерів, зокрема України.

У контексті процесу вступу до ЄС група Вишеградська група могла б виступати вагомим адвокатом України, долучаючись до дипломатичних зусиль для просування та підтримки європейських прагнень України. Вони можуть використовувати свою колективну політичну вагу, щоб вплинути на інституції Європейського Союзу, щоб пришвидшити розгляд заявки України на членство. Крім того, V4 може сприяти підготовці України до вступу через Міжнародний Вишеградський фонд, надаючи фінансову підтримку, спрямовану на підвищення потенціалу українського громадянського суспільства та урядового сектору. Ця підготовка включає передачу знань, пов'язаних із процесом вступу до ЄС, обмін власним досвідом країн V4 щодо приєднання до ЄС, а також допомогу у приведенні стандартів і практик України у відповідність до стандартів і практик, необхідних для членства в ЄС

Співпраця між Вишеградською Четвіркою та Україною у сфері енергетичної безпеки стає все більш критичною, особливо в умовах потенційних збоїв у постачанні нафти та газу. Ця співпраця може спричинити

за собою розробку Вишеградською Групою та Україною спільних стратегій реагування на надзвичайні ситуації у випадку дефіциту енергії, спільного використання ресурсів та спільного інвестування в альтернативні шляхи та джерела енергії. Крім того, життєво важливою буде співпраця щодо стратегій декарбонізації, коли В4 та Україна працюватимуть разом над створенням та впровадженням планів зменшення залежності від викопного палива та переходу на відновлювані джерела енергії в середньо- та довгостроковій перспективі. Такі стратегії не тільки посилять енергетичну безпеку, але й узгодять із ширшими європейськими кліматичними цілями.

Для активування формату В4+Україна у сфері безпеки та оборони Україні важливо вжити рішучих кроків і продемонструвати готовність суттєво співпрацювати з В4 [41]. Це передбачає розробку та передачу чітких стратегій і потреб, а також демонстрацію готовності брати участь у спільних ініціативах. Для Вишеградської Групи внутрішньо ефективна комунікація є ключовою, оскільки вона забезпечує узгодженість цілей групи та те, що співпраця з Україною є згуртованою та взаємовигідною. Політичну прихильність необхідно підкріплювати технічними діалогами на рівні експертів, які можуть перетворити угоди високого рівня на дієву співпрацю в сфері оборони та безпеки.

Формат Вишеградської Групи служить для України стратегічною платформою для досягнення цілей національної безпеки. Це включає посилення координації зовнішньої політики, захист суверенітету та реалізацію економічних та енергетичних проєктів. Використовуючи структуру В4, Україна може працювати над інтеграцією своїх енергетичних систем з європейською мережею, зміцненням регіональної енергетичної безпеки та диверсифікацією джерел енергопостачання. Ця інтеграція передбачає співпрацю з країнами В4, які є частиною європейської енергетичної мережі, сприяючи більш стійкій енергетичній інфраструктурі в Україні та ширшому регіоні Центральної та Східної Європи.

Визнання Україною успішних реформ у Польщі та Словаччині відкриває двері для обміну досвідом та найкращими практиками, особливо у сфері економічної трансформації та енергетичної безпеки. Такий обмін міг би сприяти процесам реформ в Україні, наближаючи її економічну та енергетичну політику до європейських стандартів, тим самим зміцнюючи її інтеграцію з ЄС та зміцнюючи її власну економічну стійкість та енергетичну незалежність.

На сьогоднішній день східноєвропейські країни активно розвивають свою економіку [87]. За даними Світового банку, Польща, Чехія та Угорщина відзначаються серед найшвидшого зростання в Європейському союзі. Варто відзначити, що польська економіка була винятковою, уникнувши рецесії під час фінансової кризи 2008 року. Хоча ці країни також мають низький рівень безробіття, але це супроводжується відтоком робочої сили: багато угорців та поляків обрали еміграцію до Західної Європи, де заробляють вищу зарплату. Цей економічний успіх також породжує виклик у вигляді дефіциту робочої сили в згаданих країнах. Польщі вдалося вирішити цю проблему завдяки притоку українських мігрантів, але в Угорщині проблема з робочою силою залишається актуальною [48]. Країни Вишеградської групи можуть розширити співпрацю з Україною шляхом активного залучення української робочої сили та сприяння обміну досвідом у розвитку економіки. Продовження такого партнерства може сприяти вирішенню проблеми дефіциту робочої сили в регіоні та сприяти стабільному економічному зростанню у всіх залучених країнах. Важливо також враховувати соціальні та економічні аспекти міграції, забезпечуючи справедливі умови для праці та інтеграції мігрантів у нових умовах.

Джерела також відзначають, що, незважаючи на внутрішні розбіжності всередині V4, зокрема щодо позиції щодо Росії, залишається єдиний фронт у підтримці України, який можна використати для просування цих напрямків співпраці. Однак характер відносин з часом змінився, і останні події вказують на перехід до двостороннього, а не багатостороннього

співробітництва через різні позиції серед членів Вишеградської групи. Акцент було зроблено на менш суперечливих сферах, таких як гуманітарна допомога та допомога біженцям, розмінування та військова медична допомога, а також на підтримці України через Міжнародний Вишеградський фонд, особливо для неурядових організацій та ініціатив на муніципальному рівні.

3.2. Можливі перешкоди та виклики для співпраці

Внутрішні розбіжності всередині V4, зокрема щодо підходу до Росії, становлять серйозний виклик єдиним діям. Ці розбіжності проявляються в різному ступені підтримки України та різних стратегіях боротьби з російською агресією. Наприклад, у той час як Польща та Чехія виступають за сильну підтримку України та схвалюють жорсткі санкції проти Росії, Словаччина та Угорщина займають більш обережну позицію, віддаючи пріоритет економічним і політичним зв'язкам з Росією. Такі розбіжності можуть призвести до непослідовної політики щодо України та ускладнити здатність Вишеградської групи представити цілісну стратегію чи пакет допомоги, потенційно послаблюючи колективний вплив групи та знижуючи ефективність її підтримки.

Різниця в політичній волі країн Вишеградської четвірки до взаємодії з Україною зумовлена відмінністю національних інтересів, громадської думки та політичного лідерства. Деякі члени V4 можуть мати сильні політичні стимули підтримувати Україну, тоді як інші можуть бути більш стриманими під впливом внутрішньої політики чи економічних зв'язків з Росією. Ця непослідовність у зобов'язаннях може призвести до неузгодженого підходу в рамках V4, що вплине на ефективність ініціатив групи та потенційно надішле неоднозначне повідомлення Україні та міжнародній спільноті щодо позиції групи та надійності як партнера.

Перемога проросійської партії "Смер" на парламентських виборах у Словаччині 30 вересня 2023 року може мати значні наслідки для зовнішньої політики країни, зокрема її відносин з Україною [12].

Лідер партії Роберт Фіцо напередодні виборів заявляв, що хоче скасувати військову та політичну підтримку України [53]. Він також закликав до розмови з Росією про припинення війни.

Якщо Фіцо зможе сформувати уряд, це може призвести до таких змін у відносинах Словаччини з Україною:

- Зменшення військової допомоги Україні. Словаччина є одним із найактивніших союзників України у війні з Росією. Країна надала Україні системи протиповітряної оборони С-300, гаубиці Zuzana 2 та інше озброєння. Якщо Фіцо зможе скасувати військову допомогу Україні, це може завдати шкоди обороноздатності України та ускладнити її боротьбу з російською агресією.

- Зменшення політичної підтримки України. Словаччина була одним із перших країн, які висловили підтримку Україні після початку російського вторгнення. Країна також підтримала резолюцію Генеральної Асамблеї ООН, яка засудила російську агресію. Якщо Фіцо зможе змінити політичну підтримку України, це може послабити міжнародний тиск на Росію та ускладнити її ізоляцію.

- Покращення відносин з Росією. Фіцо вже давно виступає за налагодження відносин з Росією. Якщо він зможе сформувати уряд, це може призвести до поживлення економічних та політичних зв'язків між Словаччиною та Росією.

Звичайно, ці зміни не обов'язково відбудуться, якщо Фіцо зможе сформувати уряд. Однак його проросійські погляди свідчать про те, що він може прагнути змінити курс зовнішньої політики Словаччини. Перемога "Смер" може суттєво повпливати на відносин Словаччини з Україною:

- Це може послабити підтримку України всередині Словаччини. Перемога "Смеру" може послабити підтримку України всередині Словаччини. Це може призвести до зростання критики зовнішньої політики України та її прагнень до членства в НАТО та ЄС.

- Це може підірвати довіру до Словаччини як до союзника України. Перемога "Смеру" може підірвати довіру до Словаччини як до союзника України. Це може зробити більш складним для України отримання підтримки від Словаччини в майбутньому.

У Чехії, як і в Словаччині, є частина населення, яка підтримує Росію. Це обумовлено такими факторами, як традиційний русофільство, панславізм, присутність російського капіталу в країні, значна кількість заангажованих сайтів та аналітичних центрів, а також економічні зв'язки із Росією. Проросійські настрою можуть стати перешкодою на шляху розвитку відносин між Україною, Чехією та Вишеградською групою загалом. Хоча, на даний момент, проросійські настрої в Чехії є незначними і не мають значного впливу на політику країни.

Підтримка Росії серед активної громадськості та політичної еліти Чехії є маргінальною. Це проявляється у демонстраціях проти колишнього президента Чехії. Мілош Земан відкрито висловлював негативне ставлення до розвитку України після Майдану, називаючи протистояння на Донбасі "громадянською війною". Його намір взяти участь у Параді Перемоги в Москві 9 травня викликав значний резонанс. Навіть заява Земана про відмову від участі у заході не завадила Сенатові прийняти петицію від громадян щодо розпочаття процедури імпічменту посадовця.

Ефективність Вишеградської групи у співпраці з Україною може бути підірвана непослідовною зовнішньою політикою та стратегічними пріоритетами її держав-членів [24]. Кожна країна V4 — Польща, Угорщина, Словаччина та Чехія — має власні національні інтереси, програми зовнішньої політики та внутрішньополітичні міркування. Це може призвести до створення мозаїки стратегій, а не єдиного підходу. Наприклад, у той час як одна держава-член може віддавати пріоритет енергетичній безпеці по відношенню до України, інша може зосередитися на економічних реформах або обороні. Ці різні пріоритети можуть ускладнити досягнення консенсусу щодо спільних дій, формулювання згуртованих ініціатив підтримки України чи виступ єдиного фронту на міжнародних форумах.

Угорщина має численні етнополітичні суперечності з Україною, зокрема непорозуміння щодо питань множинного громадянства та вимоги щодо розширення автономії для угорської меншини в Закарпатті [89], [62]. У

травні 2014 року, після своєї перемоги на виборах, угорський прем'єр Віктор Орбан виступив у парламенті та заявив про право закордонних угорців на подвійне громадянство та автономію. Цю позицію підтвердили у березні 2017 року віце-прем'єр Угорщини Жолт Шем'єн під час презентації книги "Права меншин. Представлення інтересів. Автономність" та учасники форуму угорських депутатів від країн Карпатського басейну в Будапешті. Серед учасників були високопосадовці, такі як спікер парламенту Угорщини Ласло Кьовер, міністр закордонних справ Петер Сіярто та держсекретар з питань національної політики Арпад Янош Потапі. Якщо в заяві 2014 року йшлося про всіх закордонних угорців, то в 2017 році акцент був зроблений на угорцях, що проживають в Україні, та можливих загрозах, пов'язаних із російською агресією проти України. Ці заяви відображають геополітичні прагнення Угорщини, які можуть становити серйозну загрозу цілісності України та розвитку україно-угорських відносин, в рамках Вишеградської групи зокрема.

Крім того, країна має суттєві економічні зв'язки з Російською Федерацією, особливо в енергетичному секторі, і використовує антиліберальну й антиамериканську риторику, виявляючи повагу до політичного режиму В. Путіна [69]. Незважаючи на економічну залежність від Німеччини, ключові політичні гравці в Угорщині востаннє висловлювали антиамериканські погляди та пошук власної моделі розвитку. Основними чинниками у відносинах з Києвом для Угорщини можуть бути ставлення до статусу своїх етнічних співвітчизників, визначеного в її Конституції, і політика децентралізації в Україні. Це може сприяти обговоренню статусу прикордонних громад. У сфері енергетики Угорщина може стояти перед вибором між потребою диверсифікації джерел енергії та боягузливістю втрати російських постачань без належного заміщення.

Тенденція до двосторонності над багатосторонністю всередині V4 може послабити колективний вплив групи [96]. Коли країни Вишеградської групи взаємодіють з Україною на основі сам-на-сам, а не через групу, це

може призвести до фрагментованого підходу до регіональних питань. У той час як двосторонні відносини дозволяють адаптувати взаємодію, яка може задовольняти конкретні інтереси між двома націями, вони також можуть зменшити важелі впливу та силу переговорів, які випливають із єдиної регіональної позиції. Ця зміна може призвести до зменшення ролі V4 як блоку, потенційно вплинувши на її здатність ефективно підтримувати Україну в таких сферах, як оборона, економічне відновлення та інтеграція в європейські структури.

Економічні обмеження в країнах V4 можуть суттєво вплинути на їх здатність підтримувати Україну. З обмеженими бюджетами та внутрішнім економічним тиском цим країнам може бути складно виділити достатні кошти на допомогу, інвестиції у відновлення України чи оборонні ініціативи. Економічні обмеження можуть призвести до надання пріоритету внутрішнім потребам над зовнішньою допомогою, потенційно зменшуючи масштаб і обсяг допомоги Україні. Ця реальність підкреслює необхідність ефективного використання існуючих ресурсів і вивчення інноваційних механізмів фінансування, таких як міжнародні фонди або державно-приватне партнерство, для посилення підтримки.

Динаміка всередині ЄС може суттєво вплинути на взаємодію V4 з Україною, особливо в критично важливих для майбутнього України сферах, таких як вступ до ЄС та оборонна інтеграція. Складний політичний ландшафт ЄС включає різні погляди на розширення та оборону, що може вплинути на досягнення консенсусу всередині V4, оскільки кожен член може мати різні відносини з ключовими особами, які приймають рішення, та установами ЄС. Таким чином, ця внутрішня динаміка ЄС може ускладнити колективні зусилля V4 щодо підтримки європейських прагнень України та її інтеграції до європейських оборонних структур. Здатність V4 діяти в унісон є вирішальною для ефективного відстоювання інтересів України на рівні ЄС.

3.3. Можливі шляхи подолання труднощів

Відносини між Україною та Вишеградською групою переживають певні ускладнення, зокрема, у зв'язку з російсько-українською війною. Для укріплення відносин та докладання зусиль у боротьбі зі спільним історичним ворогом, В4 та Україна можуть розпочати кілька ініціатив:

- Спільні військові навчання. Проведення регулярних спільних військових навчань для підвищення оперативної сумісності та готовності, спираючись на досвід українського конфлікту;
- Уніфіковані оборонні закупівлі. створення уніфікованої стратегії оборонних закупівель для посилення колективних переговорів і зменшення витрат, одночасно забезпечуючи оперативну сумісність сил;
- Обмін розвідувальними даними. удосконалення механізмів обміну розвідданими для покращення обізнаності про ситуацію та кращої протидії загрозам;
- Дослідження та розробки. Співпраця над науково-дослідними проектами для оборонних технологій з акцентом на інновації, які довели ефективність під час конфлікту в Україні;
- Оновлення підготовки та доктрини. Оновлення програм і доктрин військової підготовки, щоб вони відображали сучасну тактику та стратегію ведення війни, включаючи уроки боротьби з повстанцями та гібридної війни з України [57].

Ці заходи не лише підвищать обороноздатність країн Вишеградської групи, але й свідчать про готовність підтримувати Україну та захищати регіон від агресії.

Україна та країни Вишеградської групи можуть розширити співробітництво у сфера енергетики. Залежність від російських нафти та газу і накладання санкцій на імпорту енергоресурсів, вплинула на енергетику всіх країн світу, змушуючи екстрено шукати нові ресурси поповнення запасів [54].

Розширюючи енергетичне співробітництво, Україна та Вишеградська група можуть разом стати на міцний шлях до енергетичної безпеки та ринкової інтеграції [41]. Ця спільна подорож може включати об'єднання ресурсів і досвіду для розробки важливих проектів, які використовують величезний потенціал природного газу, електроенергії та відновлюваних ресурсів. Гармонізація енергетичної політики може стати пріоритетом, створюючи безперервну торгівлю та регуляторне середовище, яке сприятиме взаємному зростанню та дотриманню суворих екологічних стандартів.

Ймовірно, різко зростуть інвестиції в критично важливу транскордонну енергетичну інфраструктуру, що підкреслить потребу в стійкій та єдиній енергетичній мережі, яка зможе протистояти коливанням попиту та пропозиції. Сесії з обміну знаннями стануть наріжним каменем цього партнерства, коли кожна нація представить свої унікальні рішення для диверсифікації та ефективності використання енергії, сприяючи колективному прогресу в практиках сталого використання енергії.

Крім того, сформувавши єдиний фронт у переговорах щодо енергетичних ресурсів, ці країни можуть мати значний вплив на глобальний енергетичний ринок, потенційно знизивши витрати та зменшивши історичну надмірну залежність від кількох потужних постачальників. Цей стратегічний крок не лише забезпечить економічні вигоди, але й зміцнить регіональну автономію та енергетичну незалежність.

Щоб зміцнити дипломатичні зв'язки, Вишеградська група разом з Україною могла б започаткувати регулярну серію самітів, сприяючи постійному діалогу щодо стратегічної співпраці та спільних цілей. Вони можуть колективно відстоювати інтереси України на глобальних форумах, зміцнюючи її міжнародний авторитет і сприяючи узгодженій позиції щодо питань спільного значення. Можуть бути започатковані ініціативи для розробки та вдосконалення механізмів вирішення конфліктів, спеціально адаптованих до викликів регіону, з метою згладжування напруженості та

забезпечення довгострокової стабільності. Впроваджуючи культурну дипломатію у свій підхід, ці країни можуть сплести тканину взаєморозуміння, яка виходить за межі політичного дискурсу, зміцнюючи суспільні зв'язки. Створення багатогранних спільних комісій могло б стати основою для цих зусиль, контролюючи та впорядковуючи співпрацю в різних сферах, від економічної торгівлі до оборони та безпеки. Ці дипломатичні зобов'язання є не просто формальністю, а відіграють важливу роль у розбудові довіри та середовища, яке сприятиме вирішенню проблем, зміцненню миру та зміцненню регіональної стабільності.

Окрім багатосторонніх зустрічей, Україні варто звернути увагу на покращення двосторонніх відносин з кожною країною-членом Вишеградської групи окремо. Зокрема, Угорщині та Словаччині, оскільки населення та уряди цих країн мають високий рівень підтримки дій російської влади. У випадку з Угорщиною, експерти зазначають що, на сьогоднішній день відносини між двома країнами суттєво погіршилися від часу, коли Україна визначила свою незалежність три десятиліття тому. Це сталося через ряд спірних питань, таких як обмеження прав національних меншин, ставлення Угорщини до мирного врегулювання та заборону на експорт зернових, що є лише декількома з найбільш відомих та обговорюваних питань. У своєму інтерв'ю виданню «Kárpátalja», на питання чи бачить він можливість для покращення двосторонніх відносин в нинішній військовій ситуації, Надзвичайний і Повноважний посол Угорщини в Україні Антала Хеізера стверджує:

« Позиція угорської політики щодо трьох згаданих питань, як і щодо будь-яких інших, є абсолютно чіткою та відкритою. У нас немає жодних таємних намірів. Те, що угорська політика говорить публічно, вона представляє і на двосторонніх переговорах. Ми також відкрито говоримо про конституційні зобов'язання Угорщини щодо своїх національних громад та інтереси держави у сфері енергетики. Стосовно питання війни і миру наші лідери висловлюються щодня, тож угорська політика – це передбачувана

політика партнерства. Угорщина допомагає Україні з першого дня війни і робитиме це й надалі, до останнього дня. Допомагатиме також у відбудові, уже допомагає. Україну від Угорщини не чекає нічого непередбачуваного, що дуже важливо» [25].

Один із ключових угорських безпекових експертів, Андраш Рац, пропонує запрошувати угорських журналістів і фотокореспондентів в Україну слід якнайчастіше, і, якщо це можливо, організовувати фотовиставки їхніх робіт у різних містах і селах Угорщини [97]. Для взаємодії з аудиторією можна також запрошувати етнічних угорців, які служать в ЗСУ, для спілкування та обміну думками. Для покращення сприйняття Угорщини в Україні, за думкою Раца, важливо акцентувати увагу на позитивних аспектах у відносинах між обома країнами:

- Акцентувати на прийомі українських переселенців в Угорщині;
- Висвітлювати гуманітарну допомогу, яку Угорщина надає українцям та ЗСУ;
- Підкреслювати важливість служби етнічних угорців в лавах ЗСУ та лікування українських військових в Угорщині;
- Звертати увагу на налагодження аграрного експорту через територію Угорщини.

Як вже зазначалося, на початку жовтня політична партія Smer-SD під керівництвом колишнього прем'єра Словаччини Роберта Фіцо виборола перемогу на парламентських виборах. Раніше Фіцо висловлював думки про відмову від військової допомоги Україні. З урахуванням загальних проросійських настроїв словацького суспільства та можливого проросійського уряду, це може вплинути на відносини між Словаччиною та Україною. Для поліпшення відносин можуть бути розглянуті такі кроки:

- Міністерство розвитку економіки та Міністерство закордонних справ повинні почати перемовини для проведення засідання Міжурядової комісії та розгляду можливостей спільних бізнес-заходів. Треба також

розглянути плани щодо промислової співпраці у сферах машинобудування та агропромислового сектора.

- Міністерства інфраструктури, захисту довкілля та розвитку громад повинні обговорити зміцнення українсько-словацької компоненти в рамках проектів ЄС та створення фонду для підтримки двосторонньої транскордонної співпраці.

- Міністерство енергетики та Держенергоефективності мають активізувати співпрацю з Словацьким інноваційним енергетичним агентством для реалізації проектів у галузях енергоефективності та відновлювальної енергетики, а також ініціювати діалог для забезпечення безпеки вуглеводневих поставок до ЄС [95].

Для зближення прикордонних регіонів та сприяння ефективній співпраці між Україною та Словаччиною можна розглянути створення нового двостороннього єврорегіону з підвищеною організаційною та інституційною якістю [83]. Також можливий варіант - створення фонду для Закарпаття та Кошицького чи Пряшівського самоврядного регіону, призначеного для відбору та фінансування спільних проектів. Перед викликом розвитку стоїть проблема відсутності внутрішнього фінансування, що може залежати від коштів ЄС, та нестабільності реалізованих проектів. При цьому, успіх такої співпраці визначатиметься політичною волею обох країн.

Ще одним важливим аспектом є запровадження спільного прикордонного контролю, що може значно скоротити час перетину кордону та підвищити ефективність переміщення людей, вантажів та транспортних засобів. Наразі маємо відсутність спільного планування та проблему недорозвиненості прикордонної інфраструктури. Створення логістичних центрів для надання різноманітних послуг може також виявитися ефективним рішенням.

Словаччина визнана одним з важливих партнерів для України, відповідно транскордонна співпраця буде надалі поглиблюватися та розширюватися. Особливо це стосується областей, таких як прикордонний обіг товарів, підтримка проведення реформ, децентралізація влади та забезпечення економічного сталого розвитку регіону. Транскордонна співпраця також може акцентуватися на інноваційних та рекреаційних формах взаємодії, а також спільній роботі у сфері міжнародної логістики.

Оцінюючи виклики у відносинах, варто відзначити, що Словаччина вбачає великий потенціал розвитку України через Угоду про асоціацію та реформи, що підтримуються ЄС. Уряд Словаччини навіть висловлює думку, що "Україна може стати новим Китаєм для ЄС", що свідчить про сприятливе ставлення до перспектив розвитку та співпраці між країнами.

Висновки до 3 розділу

Україна та країни Вишеградської групи (V4) розглядають широкі можливості для розвитку співпраці, охоплюючи геополітичні, безпекові та економічні сфери. У контексті ініціативи V4+Україна, передбачається структурований діалог та спільні зусилля у відновленні та реконструкції після конфлікту. Це охоплює консультації, розподіл тягаря і можливостей, включаючи ремонт інфраструктури, довгострокові інвестиції та створення спеціального фонду чи фінансового механізму.

У контексті оборонного співробітництва в рамках Вишеградської групи, акцент робиться на обміні досвідом через спільні військові навчання. Цей обмін інформацією відіграє ключову роль у посиленні колективної оборони країн V4, зокрема за участю України.

Україна може залучитися до європейських оборонних ініціатив через співпрацю з Вишеградською групою. Це включає участь у структурах ЄС, таких як PESCO, Європейський оборонний фонд та EDIP, що сприятиме отриманню спільних ресурсів та розробок. Окрім того, можлива спільна розробка оборонної техніки та створення інфраструктури для швидкого реагування та координації в разі загрози, зміцнюючи обороноздатність та стабільність в Центральній та Східній Європі.

Вишеградська група активно сприяє політиці Східного партнерства та може використовувати форум V4+Східне Партнерство для перегляду та удосконалення інструментів для держав-партнерів. Це включає обговорення пріоритетів з Декларації саміту Східного Партнерства, зокрема у контексті економічної інтеграції, зміцнення інституцій, мобільності та взаємодії. Також можливість оцінки та адаптації політики для кращого задоволення потреб держав-партнерів, зокрема України.

У контексті процесу вступу до ЄС, Вишеградська група може виступати адвокатом України, використовуючи свою політичну вагу для підтримки європейських амбіцій України. Також можуть надавати фінансову підтримку через Міжнародний Вишеградський фонд для підготовки України

до вступу, включаючи передачу знань та допомогу у відповідність стандартам ЄС.

Співпраця Вишеградської Четвірки та України у сфері енергетичної безпеки набуває ключового значення в умовах можливих збоїв у постачанні нафти та газу. Це включає спільні стратегії реагування на енергетичні кризи, спільне використання ресурсів та інвестування у відновлювані джерела енергії. Також важлива співпраця у стратегіях декарбонізації для досягнення європейських кліматичних цілей.

У контексті безпеки та оборони, Україні важливо активно співпрацювати з Вишеградською Четвіркою. Це передбачає чіткі стратегії та готовність до участі у спільних ініціативах. Внутрішня ефективна комунікація в межах групи і технічні діалоги експертів визначатимуть успіх такої співпраці в області оборони та безпеки.

Вишеградська Група для України стає стратегічною платформою для досягнення національних цілей в сферах зовнішньої політики, суверенітету та розвитку енергетики. Співпраця з країнами Вишеградської Четвірки також сприяє інтеграції української енергетичної системи з європейською мережею, що підсилює регіональну енергетичну безпеку та диверсифікацію джерел енергопостачання.

Україна визнає успішні реформи у Польщі та Словаччині та прагне обмінюватися досвідом, особливо в економічній трансформації та енергетичній безпеці. Такий обмін може сприяти її інтеграції з ЄС та зміцненню економічної та енергетичної стійкості. Країни Вишеградської групи можуть також розширити співпрацю з Україною, залучаючи українську робочу силу та обмінюючись досвідом у розвитку економіки, що сприятиме вирішенню проблеми дефіциту робочої сили та сприяє стабільному економічному зростанню.

Внутрішні розбіжності в V4, особливо щодо підходу до Росії, становлять виклик для спільних дій. Розбіжності у підтримці України та стратегіях стосовно російської агресії можуть ускладнити здатність V4

представити єдину стратегію чи пакет допомоги, послаблюючи колективний вплив та зменшуючи ефективність підтримки. Різниця в політичній волі між країнами V4 щодо взаємодії з Україною визначається національними інтересами та громадською думкою, що може впливати на їхні зобов'язання та сприйняття як партнера. Перемога проросійської партії у Словаччині може призвести до змін у відносинах з Україною, включаючи зменшення військової допомоги та політичної підтримки, а також можливе поліпшення відносин з Росією.

Є певні турбулентності в зовнішній політиці Словаччини та Чехії, які можуть вплинути на їхні відносини з Україною та Вишеградською групою. Перемога проросійської партії "Смер" в Словаччині може призвести до змін у відносинах з Україною, включаючи можливе зменшення підтримки та складнощі для отримання підтримки в майбутньому. У Чехії існують проросійські настрої серед частини населення та політичної еліти, але наразі вони є маргінальними та не суттєво не впливають на політику країни.

Відмінності в зовнішній політиці та пріоритетах держав-членів Вишеградської групи можуть ускладнити їхню співпрацю з Україною. Кожна країна має свої індивідуальні інтереси, що може призвести до розбіжностей у стратегіях та підходах. Наприклад, одна країна може акцентувати увагу на енергетичній безпеці, інша – на економічних реформах або обороні, що ускладнює узгодження спільних дій та формулювання єдиної стратегії підтримки України.

Угорщина має етнополітичні суперечності з Україною, зокрема стосовно питань множинного громадянства та автономії для угорської меншини в Закарпатті. Позиція Угорщини, виражена її лідерами, може створити труднощі для відносин між країною та Україною, а також в контексті співпраці в межах Вишеградської групи.

Угорщина має значну економічну залежність від Росії, особливо в енергетичному секторі, та проявляє антиамериканську риторику. Це, разом із ставленням до етнічних співвітчизників в Україні та політикою

децентралізації, визначає ключові аспекти відносин Угорщини з Києвом. Тенденція до двосторонніх відносин у Вишеградській групі може послабити колективний вплив, роблячи групу менш ефективною в підтримці України.

Обмежені економічні ресурси у країнах V4 можуть ускладнити їхню здатність надавати значну допомогу Україні, особливо в області відновлення та оборони. Економічні труднощі можуть призвести до надання пріоритету внутрішнім потребам, зменшуючи обсяг зовнішньої допомоги. З метою підтримки України, важливо ефективно використовувати існуючі ресурси та розглядати інноваційні методи фінансування, такі як міжнародні фонди чи державно-приватні партнерства.

Внутрішні динаміки в ЄС можуть суттєво вплинути на співпрацю V4 з Україною, особливо у сферах, які мають важливе значення для майбутнього України, таких як вступ до ЄС та оборонна інтеграція. Різні погляди на розширення та оборону в ЄС можуть ускладнити досягнення консенсусу всередині V4, впливаючи на їхню спільну позицію щодо європейських амбіцій України та інтеграції в оборонні структури ЄС. Спільна дія V4 важлива для ефективного захисту інтересів України в рамках ЄС.

Для підсилення взаємодії та спільної боротьби з історичними викликами, Україна та країни Вишеградської групи можуть розглядати ряд ініціатив. Зокрема, вони можуть проводити регулярні спільні військові навчання, об'єднувати зусилля в уніфікованих оборонних закупівлях та поліпшувати обмін розвідувальною інформацією. Також важливо співпрацювати у сфері наукових досліджень для розвитку ефективних оборонних технологій та актуалізувати програми військової підготовки, відображаючи сучасні стратегії ведення війни. Ці заходи не лише підвищать обороноздатність країн Вишеградської групи, але й свідчатимуть про готовність підтримувати Україну та захищати регіон від потенційних загроз. У додаток до цього, розширення співпраці у сфері енергетики може допомогти зменшити залежність від російських енергоресурсів та адаптуватися до санкцій на імпорт.

Україна та країни Вишеградської групи можуть зміцнити енергетичне співробітництво, спрямоване на підвищення безпеки та ринкової інтеграції. Це включає об'єднання ресурсів для розвитку проектів з газу, електроенергії та відновлюваних джерел енергії. Гармонізація енергетичної політики, сприяючи торгівлі та екологічним стандартам, може підтримати взаємний розвиток. Інвестиції в транскордонну енергетичну інфраструктуру підкреслять необхідність стійкої енергетичної мережі. Спільні саміти та дипломатичні ініціативи можуть сприяти узгодженим діям на глобальних форумах та зміцнити внутрішні зв'язки.

Україні важливо розглядати покращення двосторонніх відносин із членами Вишеградської групи, зокрема, Угорщиною та Словаччиною, де є висока підтримка російської влади. Відносини з Угорщиною погіршилися через різні спірні питання. Угорщина стверджує, що її політика є чіткою та відкритою, і вона продовжить допомагати Україні від першого дня війни.

ВИСНОВКИ

Група Вишеградської четвірки є міжнародним об'єднанням, яке складається з Польщі, Чехії, Угорщини та Словаччини. Вона була створена у 1991 році під час зустрічі лідерів цих країн у Вишеграді, Угорщина, як відповідь на виклики після комуністичного періоду та для спільного досягнення соціальних та економічних реформ. Основною метою Групи було подолання впливу комуністичного блоку в Центральній Європі та підтримка соціальних перетворень.

Аналізуючи початкові декларації, укладені при заснуванні Вишеградської Четвірки, першочергова ціль групи спрямовувалася на регіональну співпрацю, зокрема на шляху до європейської інтеграції та економічного відродження. Згодом вона також активно розвивала військовий та оборонний аспекти співпраці. В 2014 та 2019 роках Група прийняла стратегії, які визначали шляхи поглиблення оборонного співробітництва, враховуючи зміни в європейському ландшафті безпеки. Нова стратегія V4 підкреслила важливість створення багатонаціональних формувань, гармонізації оборонного планування, спільного навчання та співпраці з партнерами. Це свідчить про необхідність координації та взаємодії у сфері безпеки та оборони для забезпечення спільної безпеки регіону. Зміни в європейському ландшафті безпеки, такі як агресивна поведінка Росії та актуалізація питання кібербезпеки, визначають нові напрямки стратегії Вишеградської групи та підсилюють їхню співпрацю у цих сферах. Цей підхід відображає необхідність спільних заходів для забезпечення стабільності та безпеки в регіоні.

Активна політична співпраця в групі дозволяє членам обмінюватися ідеями та досвідом щодо внутрішніх та зовнішніх питань, сприяє координації політики в контексті спільних цілей, таких як євроатлантична інтеграція та забезпечення безпеки. Вишеградська група також активно сприяє розвитку економічних відносин між своїми членами, створюючи спільний ринок та

сприяючи інвестиціям та інфраструктурним проектам для зміцнення зв'язків у регіоні.

Після розпаду Союзу Радянських Соціалістичних Республік та проголошення незалежності України в 1991 році взаємодія між Україною та країнами Вишеградської групи стала ключовим аспектом зовнішньої політики та регіональної співпраці. Цей період відзначався визнанням незалежності України та активними спільними зусиллями у впровадженні реформ, підтримці демократії та спільному розвитку. Дипломатичні відносини були встановлені, проявляючи взаємну підтримку та готовність працювати над важливими питаннями. Структурні засади їхньої взаємодії включали спільну мету впровадження реформ, розвиток громадянського суспільства та підтримку економічного зростання.

При розгляді реакції країн Вишеградської групи (V4) на події на сході України та анексію Криму у 2014 році слід відзначити, що ці країни виступили єдиним фронтом. Вони виразили не лише гуманітарну, але й військову підтримку України, демонструючи високий рівень солідарності та готовність протистояти викликам. Також вони висловили зобов'язання спільно працювати над забезпеченням стабільності в регіоні. Можна сказати, що ці події підкреслюють глибокий та комплексний характер взаємодії між Україною та країнами Вишеградської групи, яка базується не тільки на спільних цілях, але й на взаємному розумінні важливості утвердження демократичних цінностей та зміцнення європейського простору.

З 24 лютого 2021 року, коли російська армія розпочала повномасштабне вторгнення на територію України, співпраця між Україною та Вишеградською групою отримала новий рівень значущості. Країни Вишеградської групи (Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина) продемонстрували активну підтримку та глибоке розуміння ситуації на сході України. За цей період співпраця в гуманітарній та політичній сферах істотно підвищилася. Країни Вишеградської групи надавали значну гуманітарну допомогу Україні, включаючи медичні засоби та продукти харчування.

Політичний діалог також розширився, сприяючи обміну інформацією та обговоренню спільних стратегій у відповідь на російську агресію. Спільна діяльність стала ефективним механізмом реагування на виклики, які стоять перед регіоном. З урахуванням інтенсивності конфлікту на сході України, взаємодія між Україною та Вишеградською групою стала необхідною для забезпечення безпеки та стабільності в регіоні.

Геополітичне розташування обох сторін в центрі Європи визначило стратегічне значення їхнього партнерства. Обмін інформацією та розвиток торговельних шляхів сприяли спільним інтересам у підвищенні регіональної безпеки та зміцненні економічних зв'язків. Крім того, обидві сторони висловлюють зацікавленість у євроінтеграції, що створює сприятливу атмосферу для розвитку демократичних цінностей та узгоджених стандартів. Економічні інтереси, зокрема у сфері торгівлі та інвестицій, також відіграють важливу роль у взаємодії обох сторін.

В процесі вивчення сучасних тенденцій у відносинах України та країни Вишеградської групи було виявлено, що обидві сторони розглядають широкі можливості для розвитку співпраці в геополітичних, безпекових та економічних сферах. Ініціатива V4+Україна передбачає структурований діалог та спільні зусилля у відновленні та реконструкції після конфлікту, включаючи консультації, розподіл тягаря та можливостей у сфері інфраструктури, довгострокових інвестицій та створення фінансових механізмів.

Щодо майбутньої взаємодії, можна припустити, що Вишеградська група висловить підтримку України у процесі приєднання до Європейського Союзу, виступаючи адвокатом та надаючи фінансову підтримку через Міжнародний Вишеградський фонд. У рамках співпраці в сфері енергетичної безпеки передбачається розробка спільних стратегій реагування на енергетичні кризи та інвестування у відновлювані джерела енергії.

Вишеградська група відіграє активну роль у політиці Східного партнерства, використовуючи форум V4+Східне Партнерство для оновлення

та удосконалення інструментів співпраці з державами-партнерами, зокрема з Україною. Обмін досвідом між Україною та країнами Вишеградської групи в аспектах економічної трансформації та забезпечення енергетичної безпеки може сприяти не лише інтеграції України, а й її стабільності.

Розглядаючи внутрішні розбіжності серед країн Вишеградської групи, зокрема у справах, пов'язаних з підходом до Росії, можна виділити певні труднощі для узгоджених спільних кроків. Розбіжності у підтримці України та стратегіях стосовно російської агресії ускладнюють можливість V4 представити єдину стратегію або пакет допомоги, що послаблює колективний вплив та зменшує ефективність підтримки. Різниця в політичній волі між країнами V4 щодо взаємодії з Україною обумовлена національними інтересами та громадською думкою, що може впливати на їхні зобов'язання та сприйняття України як партнера. Наприклад, перемога проросійської партії в Словаччині може призвести до змін у відносинах з Україною, включаючи можливе зменшення військової допомоги та політичної підтримки, а також можливе покращення відносин з Росією. Угорщина має етнополітичні суперечності з Україною, особливо стосовно питань множинного громадянства та автономії для угорської меншини в Закарпатті. Позиція Угорщини може створити труднощі для відносин між країною та Україною, а також в контексті співпраці в межах Вишеградської групи.

Обмежені економічні ресурси у країнах V4 можуть ускладнити їхню здатність надавати значну допомогу Україні, особливо в області відновлення та оборони. Економічні труднощі можуть призвести до надання пріоритету внутрішнім потребам, зменшуючи обсяг зовнішньої допомоги. З метою підтримки України, важливо ефективно використовувати існуючі ресурси та розглядати інноваційні методи фінансування, такі як міжнародні фонди чи державно-приватні партнерства.

З метою посилення співпраці та спільного протистояння історичним викликам, Україна та країни Вишеградської групи мають вирішити ряд ініціатив. Наприклад, організація регулярних спільних військових навчань,

об'єднання зусиль у оборонних закупівлях та покращення обміну розвідувальною інформацією може виявитися важливою. Також важливо співпрацювати у сфері наукових досліджень для розробки ефективних оборонних технологій та актуалізації програм військової підготовки, що відображатиме сучасні стратегії ведення війни. Ці заходи сприятимуть не лише підвищенню обороноздатності країн Вишеградської групи, але й свідчитимуть про готовність підтримувати Україну та захищати регіон від можливих загроз. Крім того, розширення співпраці в енергетичному секторі може допомогти зменшити залежність від російських енергоресурсів та адаптуватися до санкцій на імпорт.

Україна та країни Вишеградської групи можуть укріпити енергетичне співробітництво, спрямоване на підвищення безпеки та ринкової інтеграції. Це включає об'єднання ресурсів для розвитку проєктів з газу, електроенергії та відновлюваних джерел енергії. Гармонізація енергетичної політики, сприяючи торгівлі та екологічним стандартам, може підтримати взаємний розвиток. Інвестиції в транскордонну енергетичну інфраструктуру підкреслять необхідність стійкої енергетичної мережі. Спільні саміти та дипломатичні ініціативи можуть сприяти узгодженим діям на глобальних форумах та зміцнити внутрішні зв'язки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 1989: Чому польській «Солідарності» вдалося повалити комунізм? [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/chomu-polskij-solidarnosti-vdalosia-povalyty-komunizm/30163237.html>.
2. 2020/2021 Polish Presidency [Електронний ресурс] // Visegrad Group – Режим доступу до ресурсу: <https://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2020-2021-polish>.
3. Členové vlád České republiky a Ukrajiny jednali společně v Kyjevě [Електронний ресурс] // Vláda ČR. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/clenove-vlad-ceske-republiky-a-ukrajiny-jednali-spolecne-v-kyjeve-200289/tmplid-47/>.
4. Declaration of Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic [Електронний ресурс]. – 2004. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.visegradgroup.eu/2004/declaration-of-prime>.
5. Declaration of Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on cooperation of the Visegrad Group countries after their accession to the European Union [Електронний ресурс]. – 2004. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.visegradgroup.eu/2004/declaration-of-prime>.
6. Defense Impact of the Ukraine War on the Visegrád Four [Електронний ресурс] // GMF. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gmfus.org/news/defense-impact-ukraine-war-visegrad-four>.
7. Dmytro Kuleba informs OSCE participating States about five priorities of the Crimean Platform [Електронний ресурс] // Міністерство Закордонних Справ України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://mfa.gov.ua/en/news/dmytro-kuleba-informs-osce-participating-states-about-five-priorities-crimean-platform>.

8. Economy of Hungary [Электронный ресурс] // Wikipedia – Режим доступа до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_Hungary.
9. Economy of Poland [Электронный ресурс] // Wikipedia – Режим доступа до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_Poland.
10. Economy of Slovakia [Электронный ресурс] // Wikipedia – Режим доступа до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_Slovakia.
11. Economy of the Czech Republic [Электронный ресурс] // Wikipedia – Режим доступа до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_the_Czech_Republic.
12. Former premier’s populist party wins Slovakia’s parliamentary election [Электронный ресурс] // AA. – 2023. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.aa.com.tr/en/europe/former-premier-s-populist-party-wins-slovakia-s-parliamentary-election/3004893>.
13. Globsec 2022 Bratislava Forum [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://forum2022.globsec.org/>.
14. Government Resolution 1120/2022 (III. 7.) of the Government on troop movements and certain related tasks in connection with the crisis in Ukraine [Электронный ресурс] // About Hungary. – 2022. – Режим доступа до ресурсу: <https://abouthungary.hu/speeches-and-remarks/government-resolution-1120-2022-iii-7-of-the-government-on-troop-movements-and-certain-related-tasks-in-connection-with-the-crisis-in-ukraine>.
15. Human Development Report 2021/2022. – New York: United Nations Development Programme, 2022 – 320 с.
16. Interview with Prime Minister Viktor Orbán in the political weekly “Mandiner” [Электронный ресурс] // About Hungary. – 2022. – Режим доступа до ресурсу: <https://abouthungary.hu/speeches-and-remarks/interview-with-prime-minister-viktor-orban-in-the-political-weekly-mandiner>.
17. Joint Declaration of the Eastern Partnership Summit ‘Recovery, Resilience and Reform’ [Электронный ресурс]. – 2021. – Режим доступа до

ресурсу: <https://www.consilium.europa.eu/media/53527/20211215-eap-joint-declaration-en.pdf>.

18. Joint Declaration of the Prime Ministers of the V4 Countries on Ukraine [Електронний ресурс] // Visegrad Group. – 2005. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.visegradgroup.eu/2005/joint-declaration-of-the-110412>.

19. Joint Statement on the outcomes of the Intergovernmental consultations between Ukraine and the Czech Republic [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Joint_Statement-UA-CZ.pdf.

20. Kudriachenko A. I. Ukraine and the Visegrad Four: Current Status and Prospects for Cooperation / Andriy Ivanovych Kudriachenko // Ukraine and the Visegrad Four: Towards a Mutually Beneficial Relationship / Andriy Ivanovych Kudriachenko. – Братислава, 2010. – С. 37–52.

21. Kuleba, Czaputowicz and Linkevičius launched the Lublin Triangle - a new format of Ukraine, Poland and Lithuania [Електронний ресурс] // Міністерство Закордонних Справ України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://mfa.gov.ua/en/news/kuleba-czaputowicz-and-linkevicius-launched-lublin-triangle-new-format-ukraine-poland-and-lithuania>.

22. List of countries by GDP (nominal) [Електронний ресурс] // Wikipedia – Режим доступу до ресурсу: [https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_\(nominal\)](https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_(nominal)).

23. Lublin Triangle [Електронний ресурс] // Wikipedia – Режим доступу до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/Lublin_Triangle.

24. Maksak H. V4+Ukraine security cooperation: limits of possible (Ukrainian perspective) [Електронний ресурс] / Hennadiy Maksak // Think Visegrad – Режим доступу до ресурсу: https://think.visegradfund.org/wp-content/uploads/TV_Maksak.pdf.

25. „Nekem ez egy kihívás” – Heizer Antal Magyarország új kijeви nagykövete [Електронний ресурс] // Karpatalja. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://karpataljalap.net/2023/10/18/nekem-ez-egy-kihivas>.

26. Poland handing over defense aid to Ukraine – Duda’s Office Poland handing over defense aid to Ukraine – Duda’s Office [Електронний ресурс] // УкрІнформ. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.net/rubric-defense/3394872-poland-handing-over-defense-aid-to-ukraine-dudas-office.html>.

27. Poland will stop providing weapons to Ukraine as dispute over grain imports deepens [Електронний ресурс] // CNN. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://edition.cnn.com/2023/09/20/europe/poland-ukraine-weapons-grain-intl-hnk/index.html>.

28. Poland’s deputy PM: War gives Poland, Ukraine chance to bury troubled past [Електронний ресурс] // Euractiv. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.euractiv.com/section/europe-s-east/news/polands-deputy-pm-war-gives-poland-ukraine-chance-to-bury-troubled-past/>.

29. Polish PM tells Ukraine’s Zelenskiy ‘never to insult Poles again’ [Електронний ресурс] // Reuters. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.reuters.com/world/europe/polish-president-says-ukrainian-grain-row-wont-significantly-affect-relations-2023-09-22/>.

30. Polish Weapons Defending Ukraine [ANALYSIS] [Електронний ресурс] // Defence 24. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://defence24.com/industry/polish-weapons-defending-ukraine-analysis>.

31. Polska i Litwa solidarne z Ukrainą [Електронний ресурс] // Prezydent.Pl. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/wizyta-kijow,49254>.

32. Polska jest gotowa przyjęcie uchodźców z Ukrainy. Powstały już punkty to zrobiły powstała recepcyjne przy granicy polsko-ukraińskiej [Електронний ресурс] // Polska Agencja Prasowa. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1091403%2Cpolska-jest-gotowa-na-przyjecie-uchodzcow-z-ukrainy-powstaly-juz-punkty>.

33. Revolutions of 1989 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/Revolutions_of_1989.

34. Sejm przyjął przez aklamację oświadczenie potępiające rosyjską agresję na Ukrainę [Електронний ресурс] // Polskie Radio Lublin. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://radio.lublin.pl/2022/02/sejm-przyjal-przez-aklamacje-oswiadczenie-potepiajace-rosyjska-agresje-na-ukraine/>.

35. Slovakia president sets condition to appoint ex-PM Fico's cabinet [Електронний ресурс] // Reuters. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.reuters.com/world/europe/slovakia-president-sets-condition-appoint-ex-pm-ficos-cabinet-2023-10-20/>.

36. Strážay T. Towards Strengthened Cooperation: Assessing Partnership Models Between Ukraine and the Visegrad Group / T. Strážay, V. Pulišová // Ukraine and the Visegrad Four: Towards a Mutually Beneficial Relationship / T. Strážay, V. Pulišová. – Братислава, 2010. – С. 13–36.

37. The 2022 census results are out: here are the most important details [Електронний ресурс] // Daily News Hungary. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://dailynewshungary.com/the-2022-census-results-are-out-here-are-the-most-important-details/>.

38. The myth of equivalence in translation [Електронний ресурс] // LinkedIn. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.linkedin.com/pulse/myth-equivalence-translation-futurtranslations>.

39. The Russian invasion has united Poland and Ukraine, two countries with a fractious history [Електронний ресурс] // New Eastern Europe. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://neweasterneurope.eu/2022/05/27/the-russian-invasion-has-united-poland-and-ukraine-two-countries-with-a-fractious-history/>.

40. Ukraine, Poland, and Lithuania create “Lublin Triangle,” stirring memories of 17th century republic [Електронний ресурс] // Euromaidan Press. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://euromaidanpress.com/2020/07/29/ukraine-poland-and-lithuania-create-lublin-triangle-stirring-memories-of-17th-century-kingdom/>.

41. V4+Ukraine security cooperation: limits of possible [Електронний ресурс] // Українська Призма. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:

<https://prismua.org/en/v4ukraine-security-cooperation-limits-possible-ukrainian-perspective/>.

42. Visegrád Battlegroup [Електронний ресурс] // Wikipedia – Режим доступу до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/Visegr%C3%A1d_Battlegroup.

-

43. Visegrad Fund [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.visegradfund.org/about-us/the-fund/>.

44. Why Slovakia Has Become Ukraine's Major Ally in the EU and NATO [Електронний ресурс] // European Pravda. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.euointegration.com.ua/eng/articles/2022/06/8/7140833/>.

45. “Брехав про війну в Україні”: Словацьке видання SME видалило блог экс-спікера парламенту [Електронний ресурс] // InfoPost. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://infopost.media/brehav-pro-vijnu-v-ukrayini-slovaczke-vydannya-sme-vydalylo-blog-eks-spikera-parlamentu/>.

46. Всупереч роспропаганді: як потрібно змінити відносини України та Чехії [Електронний ресурс] // Європейська Правда. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.euointegration.com.ua/experts/2020/02/4/7105940/>.

47. Вишеградська група: світ просто зобов'язаний допомогти Україні [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/25275905.html>.

48. Вплив пандемії COVID-19 на фінансово-економічні показники країн Вишеградської групи у 2020 році. // 30 років Вишеградської Четвірки - економічна оцінка розвитку країн: досягнення, перспективи та уроки для України / – Одеса, 2021. – (Міжнародний гуманітарний університет). – С. 16–19.

49. Голова Сенату М. Вистрчіл взяв участь у саміті «Кримської платформи» та святкуваннях з нагоди 30-ї річниці незалежності України [Електронний ресурс] // Посольство Чеської Республіки в Києві. – 2021. –

Режим доступу до ресурсу:

https://www.mzv.cz/kyiv/uk/x2005_11_03/x2021_09_01.html.

50. Де живе найбільше українських біженців [Електронний ресурс] // DW. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/uk/de-zive-najbilshe-ukrainskih-bizenciv/a-65281436>.

51. Дослідження Globsec: З країн «Вишеградської четвірки» найбільш негативно до українських біженців ставляться словаки. Що на це впливає? [Електронний ресурс] // InfoPost. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://infopost.media/doslidzhennya-globsec-z-krayin-vyshegradskoyi-chetvirky-najbilsh-negatyvno-do-ukrayinskyh-bizhencziv-stavlyatsya-slovaky-shho-na-cze-vplyvaye/>.

52. Дуда заявив, що Польща очікує від України історичної правди [Електронний ресурс] // LB. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://lb.ua/news/2018/07/13/402718_duda_zayavil_polsha_ozhidaet.html.

53. «Дуже погана новина для України і ще гірша – для Словаччини». Що несе перемога проросійських сил на виборах у Словаччині? [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-slovachchyna-vybory/32617993.html>.

54. Ембарго на російську нафту: як санкції проти Росії змінюють світовий ринок і що буде далі [Електронний ресурс] // BBC. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63746411>.

55. Мікула Н. Ініціативи та програми Європейського Союзу для підтримки розвитку транскордонного співробітництва / Надія Мікула // Єврорегіони: досвід та перспективи / Надія Мікула. – Львів: Національна академія наук України Інститут регіональних досліджень. – С. 24–43.

56. Історія відносин Україна-Угорщина як динаміка та зміст політичного діалогу [Електронний ресурс] // Українська Призма. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: [ІСТОРИЯ ВІДНОСИН УКРАЇНА – УГОРЩИНА ЯК ДИНАМІКА ТА ЗМІСТ ПОЛІТИЧНОГО ДІАЛОГУ - Prism UA](#).

57. Історія успіху чотирьох: польський і український погляди (з нагоди 30-ї річниці створення Вишеградської групи). — Варшава, Київ : Польський Інститут у Києві, 2021. — 32 с.

58. За рік Чехія надала Україні зброї на 1,8 мільярда доларів [Електронний ресурс] // DW. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/uk/za-rik-cehia-nadala-ukraini-zbroi-na-18-milarda-dolariv/a-64792239>.

59. Захист національних меншин та їхніх прав є важливим у процесі вступу до Європейського Союзу [Електронний ресурс] // Карпатський Об'єктив. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://politika.ko.net.ua/?p=14784>.

60. Звинуватив Україну у нападі Росії та пригрозив не допомагати: подробиці про скандального політика зі Словаччини [Електронний ресурс] // ТСН. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/exclusive/zvinuvativ-ukrayinu-u-napadi-rosiyi-ta-prigroziv-ne-dopomagati-podrobici-pro-skandalnogo-politika-zi-slovachchini-2421664.html>.

61. Корсак Р. Проблеми та перспективи Українсько-чеської економічної співпраці (XXI ст) / Роман Корсак. – Ужгород, 2014. – 4 с.

62. Красівський О. Етнополітичні виклики національній безпеці України / О. Красівський, Н. Підбережник. – Львів: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. – 15 с.

63. Куриляк В. Розвиток співпраці Вишеградської Четвірки і України у сфері реальної економіки в контексті Східного Партнерства / В. Куриляк, Є. Савельєв. - Тернопіль, 2020. – 14 с.

64. Латенко В. Вишеградська Група: історія створення та досвід співпраці з Україною в контексті Європейської Інтеграції / Володимир Латенко. - Київ, 2019. – 26 с.

65. Лебедюк В. Вишеградська четвірка: від ідеї до успішного проекту / Віталій Лебедюк. - Острог, 2018.

66. На Закарпаття прибули прем'єр-міністри України та Словаччини [Електронний ресурс] // Суспільне Медіа. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://suspilne.media/180167-na-zakarpatta-pribuli-premer-ministri-ukraini-ta-slovaccini/>.

67. "Оксамитова Революція" як приклад ліквідації комуністичного режиму та здійснення демократичних перетворень. – Ужгород: Науковий Вісник Ужгородського Університету, 2010.

68. "Окупантів не виженуть наші пакунки з ліками": президентка Словаччини закликала до збройної допомоги Україні [Електронний ресурс] // Суспільне Медіа. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://suspilne.media/245203-okupantiv-ne-vizenut-nasi-pakunki-z-likami-prezidentka-slovaccini-zaklikala-do-zbrojnoi-dopomogi-ukraini/>.

69. Орбан заявив, що не хоче розривати економічні зв'язки з Росією. У МЗС прокоментували [Електронний ресурс] // Суспільне Медіа. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://suspilne.media/347456-mi-na-boci-ugorsini-orban-zaaviv-so-ne-hoce-rozrivati-ekonomichni-zvazki-z-rf/>.

70. Падіння комуністичного режиму в Угорщині (1989) [Електронний ресурс] // Wikipedia – Режим доступу до ресурсу: [Падіння комуністичного режиму в Угорщині \(1989\) — Вікіпедія \(wikipedia.org\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Падіння_комуністичного_режиму_в_Угорщині_(1989))

71. Північний потік-2 [Електронний ресурс] // Wikipedia – Режим доступу до ресурсу: [Північний потік-2 — Вікіпедія \(wikipedia.org\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Північний_потік-2)

72. Підсумки головування Польщі у Вишеградській групі [Електронний ресурс] // Укра – Режим доступу до ресурсу: <http://prismua.org.tilda.ws/v4>.

73. План дій "Україна - Європейський Союз" [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – 2005. – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_693#Text.

74. Політичне співробітництво між Україною та Угорщиною [Електронний ресурс] // Посольство України в Угорщині – Режим доступу до

ресурсу: <https://hungary.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/263-istorija-dvostoronnih-vidnosin>.

75. Політичні відносини між Україною та Чехією [Електронний ресурс] // Посольство України в Чеській Республіці – Режим доступу до ресурсу: <https://czechia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/308-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-chehijeju>.

76. Політичні відносини України та Словацької Республіки [Електронний ресурс] // Посольство України в Словацькій Республіці – Режим доступу до ресурсу: <https://slovakia.mfa.gov.ua/spolupraca/politicke-vztahy>.

77. Польсько-українські відносини: потенціал – більший за проблеми [Електронний ресурс] // ЛВ. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://lb.ua/blog/kapitonenko_nikolay/419042_polskoukrainski_vidnosini.html

78. Про Основні напрями зовнішньої політики України [Електронний ресурс]. – 1993. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text>.

79. Санкції Словаччини проти Росії триватимуть, доки триватиме окупація, - прем'єр Хегер [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://lb.ua/world/2021/08/23/492300_sanktsii_slovachchini_proti_rosii.html.

80. Семак М. Б. Торговельні відносини України та країн Вишеградської четвірки / М. Б. Семак. – Тернопіль: Навчально-науковий інститут міжнародних відносин ім. Б. Д. Гаврилишина, 2020. – 94 с. -

81. Словаччина надала Україні військової допомоги на 153 млн євро [Електронний ресурс] // Армія Inform. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://armyinform.com.ua/2022/06/30/slovachchyna-nadala-ukrayini-vijskovoyi-dopomogy-na-153-mln-yevro/>.

82. Словаччина-Україна: будуючи стратегічне партнерство? [Електронний ресурс] // ЛВ. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:

https://lb.ua/blog/kapitonenko_nikolay/415882_slovachchinaukraina_buduyuchi.html.

83. Соколовський О. Б. Особливості транскордонної співпраці України та Словаччини / О. Б. Соколовський. - Львів, 2022. – 8 с. – (Актуальні проблеми політики). – (69).

84. Співробітництво Вишеградської групи та України / М. М. Палінчак, Д. М. Стеблук, // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – Ужгород, 2017. - Вип. 13(2).

85. Стрельчук Н. Співробітництво України і країн Вишеградської Четвірки у сфері безпеки / Н. Стрельчук, В. Карпо // Становлення та розвиток співробітництва України з країнами Вишеградської групи / Н. Стрельчук, В. Карпо. - Луцьк, 2021. – С. 154–171.

86. Східне партнерство [Електронний ресурс] // Міністерство Закордонних Справ України. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/shidne-partnerstvo>.

87. Східноєвропейське партнерство [Електронний ресурс] // Ukraine to NATO – Режим доступу до ресурсу: <https://ukrainetonato.com.ua/ukraina-yes/skhidnoievropeyske-partnerstvo/>.

88. Трудова міграція: скільки українців працювали за кордоном в 2019-2021 роках [Електронний ресурс] // Слово і Діло. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.slovoidilo.ua/2021/03/18/infografika/suspilstvo/trudova-mihracziya-skilky-ukrayincziv-pracyuvaly-kordonom-2019-2021-rokax>. -

89. Угорсько-українське пограниччя: етнополітичні, мовні та релігійні критерії самоідентифікації населення: монографія / [від. ред. І. Патер; упоряд.: О. Муравський, М. Романюк]; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2020. 348 с.

90. Угорщина не підтримає нових санкцій ЄС проти енергетичного сектору росії [Електронний ресурс] // УкрІнформ. – 2022. – Режим доступу до

ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3582242-ugorsina-ne-pidtrimae-novih-sankcij-es-proti-energeticnogo-sektoru-rosii.html>. -

91. Україна та Вишеградська бойова група: разом до спільної безпеки [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/24234896.html>.

92. "Україна та Вишеградська четвірка: стан і перспективи розвитку відносин". Аналітична записка [Електронний ресурс] // Національний Інститут Стратегічних Досліджень. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosini/ukraina-ta-vishegradska-chetvirka-stand-i-perspektivi-rozvitku>.

93. Українська громада в Угорщині [Електронний ресурс] // Посольство України в Угорщині. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://hungary.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/275-ukrajinci-v-ugorshhini>. -

94. Українська призма: Зовнішня політика 2018 – знову “четвірка з мінусом” [Електронний ресурс] // Українська Призма – Режим доступу до ресурсу: <http://prismua.org/ukrainian-prism-foreign-policy-2018/>.

95. Україна-Словаччина [Електронний ресурс] // Українська Призма. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <http://prismua.org/ukraine-slovakia/>. -

96. Чіжмодій Р. Вишеградська Четвірка: досвід партнерських зв'язків з Україною / Рената Чіжмодій. - Ужгород, 2020. – 8 с.

97. Чому в Угорщини така політика щодо України і чи можна її змінити [Електронний ресурс] // BBC. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62472746>. - [Чому в Угорщини така політика щодо України і чи можна її змінити - BBC News Україна].

98. Чорна, Н. Країни Вишеградської групи та Україна: досвід та перспективи співробітництва / Наталія Чорна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Історія. – Тернопіль, 2012. - Вип. 1. - С. 211–216.

99. Як далі будувати співпрацю України з Вишеградською групою? [Електронний ресурс] // Українська Призма. – 2018. – Режим доступу до

ресурсу: [Як далі будувати співпрацю України з Вишеградською групою? - Prism UA](#)

100. Яку військову допомогу Чехія вже давала Україні, і що ще може дати по зброї [Електронний ресурс] // Defence Express. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://defence-ua.com/people-and-company/jaku-vijskovu-dopomogu-chehija-vzhe-davala-ukrajini-i-scho-sche-mozhe-dati-po-zbroji-12132.html>.

Summary

Tureichuk D.A. Ukraine's relations with the countries of the Visegrad Group. Master's thesis for obtaining a master's degree under the educational and professional program 291 "International information". Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. Faculty of History, Political Science, and International Relations. Department of "International Relations and Public Communications" - Chernivtsi, 2023. - 112 p., a list of used sources with 100 items, three sections, and 8 subsections.

The master's thesis is devoted to a thorough analysis and deep understanding of Ukraine's interaction with the countries of the Visegrad Group in various areas, such as politics, economy, socio-cultural aspects, and security. The main purpose of the work is to reveal the peculiarities of these relations through the study of their historical development and modern dynamics, as well as the analysis of the stages of the formation of the Visegrad Group with a focus on the key moments that determined its formation - from the fall of the communist regime in the participating countries in 1989, the formation of V4 15 February 1991, achieving the primary goal of joining the EU in 2004 to the present. Special attention is paid to the history of Ukraine's relations with each country of the group to identify common and unique aspects of these relations.

An important task of qualification work is also the understanding of modern trends in the political, economic, socio-cultural, and security context. The work is aimed at identifying common interests and possible challenges in the interaction between Ukraine and the countries of the group, as well as forecasting prospects for the development of these relations. In general, the goal of the master's work is to create a high-quality and in-depth analysis of diplomatic, economic, and political relations to expand the understanding of international relations and contribute new knowledge to this area.

The topic of the master's thesis is devoted to the relations of Ukraine with the countries of the Visegrad Group and opens up a wide research space for consideration of various aspects of cooperation and interaction between regions. By analyzing the historical context, it is possible to highlight the stages of the development of

relations, from the establishment of relations to the present, and to identify the key factors that determine their dynamics.

The economic aspect of the study involves not only the analysis of the level of the economy and trade exchange but also the assessment of joint investment projects, which opens up opportunities for studying economic interaction, prospects for cooperation, and mutual benefit. If we consider the countries of the Visegrad Four as a single national body, the Visegrad Group occupies the seventh position in terms of economic volume in Europe and the seventeenth in the world. The Visegrad Group actively supports and promotes the development of economic relations between its members using a variety of key tools and initiatives. Economic integration includes a common market that expands the possibilities of free movement of goods, services, capital, and labor between the countries of the Visegrad Group.

One of the main initiatives of the Visegrad Group is the creation of a common market among its members. This market is based on the principles of free trade and unites Poland, the Czech Republic, Hungary, and Slovakia into a single economic zone. This approach contributes to the increase of trade volumes between these countries and facilitates the access of enterprises and goods to the markets.

The active development of defense cooperation between Ukraine and the Visegrad Group began in 2011 when Ukraine joined the EU Visegrad Battle Group. This was the first case of Ukraine participating in the EU military unit and receiving support from the countries of the Visegrad Group. Participation involved joint training and preparation for the possible deployment of military personnel in the event of a conflict. Poland acted as the leader of the group and bore financial responsibility.

In 2014 and 2019, the Visegrad Group adopted strategies aimed at strengthening defense cooperation in the context of changes in the European security landscape. The new V4 strategy emphasized the creation of multinational formations, harmonization of defense planning, joint training, and cooperation with partners. This indicates the importance of security and defense coordination and cooperation to ensure the common security of the region. Changes in the European security

landscape, such as Russia's aggressive behavior and the actualization of cyber security, determine new directions for the Visegrad Group's strategy and strengthen their cooperation in these areas. This indicates the need for joint measures to ensure stability and security in the region.

In connection with the active phase of the Russian-Ukrainian war, special attention is paid to the analysis of security aspects of cooperation between Ukraine and the countries of the Visegrad Group. The task is to reveal and understand the impact of the conflict on the dynamics of relations, both in the political and economic spheres. The Visegrad Four countries actively provide humanitarian and military aid to Ukraine. Political dialogue has also expanded, facilitating the exchange of information and discussion of joint strategies in the context of responding to Russian aggression. Joint activity proved to be an effective mechanism for responding to the challenges facing the region. Given the intensity of the conflict in the east of Ukraine, interaction between Ukraine and the Visegrad Group has become integral to ensuring security and stability in this region.

The object of the study is the relations between Ukraine and the countries of the Visegrad Group, which cover a wide range of issues. These relations are complex and multifaceted, as they develop at different levels and in different areas.

The subject of the study is the interaction between Ukraine and the countries of the Visegrad Group, which is considered from various aspects. This analysis includes historical context, political relations, economic cooperation, socio-cultural exchange, and geopolitical cooperation.

The study also examines the prospects for the development of relations between Ukraine and the countries of the Visegrad Group in the context of the changing conditions and challenges of the modern world. Taking into account the individual features of interaction with each member country of the group, it is possible to identify unique opportunities for further development of cooperation. This approach allows for a deeper understanding of the essence and dynamics of this complex and important system of relations.

Regarding future interaction, it can be assumed that the Visegrad Group will express its support for Ukraine in the process of joining the European Union, acting as an advocate and providing financial support through the International Visegrad Foundation. In the context of cooperation in the field of energy security, it is envisaged to develop joint strategies for responding to energy crises and investing in renewable energy sources.

To increase cooperation and joint resistance to historical challenges, Ukraine and the countries of the Visegrad Group can implement several initiatives. Among them are the organization of regular joint military exercises, joint efforts in the field of defence procurement, and improvement of the exchange of intelligence information. It is also important to cooperate in the scientific field to develop effective defence technologies and update military training programs that correspond to modern warfare strategies. These measures will contribute not only to the strengthening of the defence capabilities of the countries of the Visegrad Group but will also testify to the readiness to support Ukraine and protect the region from possible threats.

Ukraine and the countries of the Visegrad Group can strengthen energy cooperation aimed at increasing security and market integration. This covers the pooling of resources to implement gas, electricity, and renewable energy projects. Harmonization of energy policies, trade facilitation, and compliance with environmental standards can support mutual development. Investments in cross-border energy infrastructure will recognize the importance of a stable energy network. Holding joint summits and diplomatic initiatives can promote concerted action in international forums and strengthen domestic ties.

Various methods were used to conduct the master's research to obtain a comprehensive and objective analysis. One of them involved a careful study of scientific publications and sources related to the topic. Documentary analysis involves a thorough study of official documents and diplomatic materials. Another method was the analysis of expert interviews with specialists in various fields, which

were supposed to provide a deeper understanding of the interaction. Statistical data were used to perform a quantitative analysis of economic indicators.

The inclusion of a case study involved the study of specific situations or events that occurred in the history of relations between Ukraine and the countries of the Visegrad Group. The use of the media content analysis method made it possible to analyse the publications and comments that appeared in the mass media on this topic. The use of this combination of methods made it possible to obtain various views on the relations between Ukraine and the countries of the Visegrad Group from different angles.

The master's work examines the theoretical and conceptual foundations of the study of Ukraine's relations with the countries of the Visegrad Group. The first chapter examines the background and history of the creation of the Visegrad Four, as well as the analysis of the source base. The second section of the master's thesis is devoted to the analysis of Ukraine's relations with the countries of the Visegrad Group, in particular, the history of interaction and the current state of cooperation, as well as factors that influence the development of these relations, were considered. The third chapter analyses the prospects of cooperation and challenges for Ukraine and the countries of the Visegrad Group. Potential areas of development of cooperation, possible obstacles and challenges for relations between Ukraine and B4 were analysed. A separate subsection is devoted to consideration of possible ways to overcome difficulties.

Keywords: Visegrad Group, Eastern Partnership, overthrow of communism, Russian-Ukrainian war, European integration, democratic reforms.